

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Föräldrasamverkan

Vill, Kan och Förstår föräldrar och pedagoger hur föräldrasamverkan i förskolan är tänkt att fungera enligt läroplanen?

Johanna Melkstam och Charlotta Hvit

Inriktning/specialisering/LAU370

Handledare: Maria Jarl

Examinator: Karin Fogelberg

Rapportnummer: HT08-2490-02

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Föräldrasamverkan - Vill, Kan och Förstår föräldrar och pedagoger hur föräldrasamverkan i förskolan är tänkt att fungera enligt läroplanen?

Författare: Johanna Melkstam och Charlotta Hvit

Termin och år: Termin 7, ht 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Maria Jarl, fil.dr. Statsvetenskapliga institutionen

Examinator:

Rapportnummer:

Nyckelord: föräldrasamverkan, förskolan, läroplan, implementering

Syftet med studien är att med hjälp av enkäter undersöka om läroplanstexten angående föräldrasamverkan implementerats i förskolan. Vi utgår från frågorna kan, vill och förstå från implementeringsteorin. Där vi tittar på föräldrars och pedagogers förståelse för läroplanstexten, vilken vilja det finns från båda parter att ha en fungerande föräldrasamverkan samt vilken kunskap, tid och möjlighet parterna har att genomföra föräldrasamverkan enligt lpfö 98. Vårt resultat visar att *viljan* finns hos båda aktörerna men vi har sett en brist i informationsflödet, som bidrar till att föräldrarna inte alltid *förstår* sin roll i föräldrasamverkan. Vi har också sett att det saknas rutiner och forum för när var och hur man ska bedriva föräldrasamverkan. Detta i sin tur gör att föräldrarna inte alltid kan genomföra föräldrasamverkan enligt läroplanstexten. Vårt resultat har vi jämfört med tidigare forskning som behandlat samma ämne. När vi som pedagoger ska utgå från varje barn är det viktigt att ha en fungerande föräldrasamverkan för att få en helhetsbild av barnet och dess omvärld. Vidare är det viktigt att vi visar respekt för föräldrars kunskap om sitt barn. Föräldrasamverkan är bara en del av pusslet som är vårt uppdrag enligt läroplanen.

Tack!

Vi vill rikta ett tack till vår handledare Maria Jarl för goda råd och hjälp i vårt skrivande. Vi vill också tacka pedagoger och föräldrar som tagit sig tid att svara på våra enkäter.

Uppsatsskrivandet har varit en process som vi genomgått tillsammans. Efter många och långa givande diskussioner med nyvunna insikter har vi nu vår slutprodukt i handen.

Charlotta Hvit och Johanna Melkstam

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
2. BAKGRUND	6
2.1 LÄROPLANSHISTORIA FRAM TILL IDAG	6
2.2 BARNSTUGEUTREDNINGEN	6
2.3 FAMILJESTÖDSUTREDNINGEN	6
2.4 PEDAGOGISKT PROGRAM FÖR FÖRSKOLAN	7
3. AKTUELLA STYRDOKUMENT	8
3.1 SKOLLAGEN	8
3.2 LPFÖ 98	8
3.3 ALLMÄNNA RÅD	8
4. SOCIALA OCH SOCIOKULTURELLA ASPEKTER PÅ SAMVERKAN	10
4.1 SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	10
4.2 OLIKHETER SOM TILLGÅNG	10
4.3 UTVECKLINGSPSYKOLOGI	11
5. TEORI	14
5.1 IMPLEMENTERING	14
6. TIDIGARE FORSKNING	17
6.1 NUTIDA FORSKNING	20
7. SYFTE	21
7.1 FRÅGESTÄLLNING	21
8. METOD	22
8.1 RELIABILITET, VALIDITET OCH GENERALISERBARHET	22
8.2 ENKÄTUNDERSÖKNING	23
8.3 GENOMFÖRANDE	24
8.4 ETISKA ASPEKTER	25
9. RESULTAT	26
9.1 RELATION/TILLIT	26
9.2 FÖRÄLDRASAMVERKANS EFFEKT PÅ BARNEN	27
9.3 TID	28
9.4 INFORMATION	28
9.5 LÄROPLANSINFORMATION	30
9.6 FÖRSTÅELSE FÖR SIN ROLL	31
9.7 KAN	32
9.8 KUNSKAP OCH VERKTYG	32
9.9 SAMVERKANSFORUM	34
9.10 VILL	36
9.11 TILLÅTS	38
9.12 PÅVERKAN	40
9.13 ÖVERSIKT	41
10. SLUTSATS/ANALYS	42
10.1 KAN, VILL OCH FÖRSTÅ	44
11. DISKUSSION	46
11.1 SAMMANFATTNING	52
12. FORTSATT FORSKNING	53
13. LITTERATUR	54

14. BILAGA 1	56
14.1 ENKÄTRESULTAT	56
15. BILAGA 2	63
15.1 ENKÄTRESULTAT	63

Figurförteckning

Figur 1: Utvecklingspsykologi	12
Figur 2: Läroplansimplementering (egen modell)	16
Figur 3: Sammanställning kan, vill och kunskap redskap.....	41

Tabellförteckning

Tabell 1: Relation/tillit, föräldrar	26
Tabell 2: Relation/tillit, pedagoger.....	27
Tabell 3: Samverkan påverkar vardagen, föräldrar	27
Tabell 4: Samverkan påverkar vardagen, pedagoger	27
Tabell 5: Tid, föräldrar	28
Tabell 6: Information, föräldrar	29
Tabell 7: Information, pedagoger.....	29
Tabell 8: Läroplansinformation, föräldrar.....	30
Tabell 9: Läroplansinformation, pedagoger	30
Tabell 10: Förståelse	31
Tabell 11: Kunskap/redskap, pedagoger	32
Tabell 12: Arbetslagets genomförande, pedagoger.....	33
Tabell 13: Arbetslagets genomförande, föräldrar	33
Tabell 14: Samverkansforum, föräldrar	35
Tabell 15: Samverkansforum, pedagoger.....	35
Tabell 16: Vill, föräldrar	36
Tabell 17: Vill, pedagoger.....	37
Tabell 18: Vill genomföra läroplansuppdraget, pedagoger.....	38
Tabell 19: Tillåts, föräldrar	39
Tabell 20: Tillåts, pedagoger.....	39
Tabell 21: Påverkan, föräldrar.....	40
Tabell 22: Påverkan, pedagoger	40

1. Inledning

Det är en varm vårkväll i början av maj och tjugo förväntansfulla föräldrar har samlats för att få ta del av förskolan Skeppets verksamhet. Det luktar kaffe och nybakat, pedagogerna är lite fnittriga av nervositet. Arbetslaget känner sig trygga och är vana vid att få positiv feedback från föräldrar, då de gör ett bra jobb. De har nu skrivit ner några frågor för att få föräldrarnas åsikter om verksamheten. Under tiden som föräldrarna dricker kaffe och njuter av Sveas bullar fyller de i enkäterna. De allra flesta har ett leende på läpparna. Föräldramötet flyter på i en positiv anda och alla skiljs åt nöjda och glada. Nästa morgon under personalkaffet diskuteras svaren på frågorna. En enkät urskiljs ganska snart där det finns svidande kritik. Efter en stund lyckas pedagogerna identifiera ”den skyldige”. En vild diskussion utbryter hur de ska göra med den ”hemska” föräldern. – Vem tror han att han är? En pedagog sitter tyst. Tänker hon möjligtvis – Var det inte just den här informationen vi ville ha?

Det här är en situation där föräldrar och pedagogers tankar och intentioner inte stämmer överens med varandra. Kanske kan det bero på att man har olika erfarenheter av föräldrasamverkan, bra eller dåliga tidigare erfarenheter. Man har olika förväntningar och önskemål och olika intressen vilket kan påverka hur man tolkar ett och samma fenomen. Det kan också vara så att det inte finns klara mål och målsättningar från förskolans sida när det gäller föräldrasamverkan i den lokala verksamhetsplanen. En förälder har alltid sitt barns bästa i fokus medan en pedagog har varje barns bästa men också en hel barngrupps bästa att tänka på.

Vi har valt att titta på föräldrasamverkan i förskolan. Då läroplanen för förskolan är aktuell i samhällsdebatten just nu i samband med att den firar 10-års jubileum har vi valt att göra en studie om hur denna implementerats i förskolan med fokus på föräldrasamverkan. Vi kommer att undersöka hur delen om föräldrasamverkan i lpfö 98 har implementerats på en förskola. Detta kommer att undersökas med läroplanstexten som grundkärna och vi kommer att utgå från den del av implementeringsteorin som bygger på frågorna Kan, Vill och Förstå. Vi kommer också att titta på omkringliggande faktorer som samhällsstrukturen och den syn vi har på barn och lärande idag.

Den 1 augusti 1998 trädde Läroplanen för förskolan, lpfö 98 i kraft. Då blev Skolverket tillsynsmyndighet även för förskolan. lpfö 98 ersatte Socialstyrelsens pedagogiska program med allmänna råd som varit vägledande för förskolan under många år. Läroplanen är en bindande förordning som styr samtliga förskolor i landet. Avsikten med lpfö 98 var att länka ihop förskolan med skolan utifrån en gemensam syn på kunskap, utveckling och lärande. Den syftar också till att skapa förutsättningar för en förskola med hög kvalitet och uttrycker vilka krav och förväntningar föräldrar och barn kan ha på verksamheten men också vilka krav staten ställer på förskolan (www.skolverket.se).

I den färskna nationella rapporten *Tio år efter förskolereformen* (2008) ser man att reformen fått en allt större betydelse. Den fungerar som en drivkraft till att utveckla verksamheten och många förändringar som görs på förskolorna kan direkt kopplas till läroplanen. Läroplanen fungerar på många förskolor som ett ”levande dokument” som genomsyrar hela verksamheten. Det vill säga den används hela tiden i all verksamhet och ligger som ett grundläggande tänkande hos många pedagoger. Rapporten säger att man i Norden och Centraleuropa betraktar förskolan som en förberedelse för livet och det första steget i ett livslångt lärande. Man har också sett att förskolans tyngdpunkt har förskjutits från att ha byggt

mest på omsorg och fostran och nu till en ökad betoning på lärande. Förskolan har också fått en förstärkt roll som förberedelse till skolan.

Medvetenheten om vad barn vill lära sig och hur de lär har ökat. Barn ses nu i högre grad som nyfikna och kompetenta. Barns inflytande och samverkan med hemmen har fått relativt starkt genomslag i och med läroplanen. Den har bidragit till att man hittat nya former för att öka barnens inflytande och därmed har också lyhördheten och respekten för barns initiativ ökat. Rapporten visar att samverkan mellan förskola och hem alltid har varit viktigt för förskolans verksamhet men att detta nu har vidareutvecklats och man har tydliggjort aktörernas olika roller. Lpfö 98 har gjort förskolans uppdrag tydligare och förskolans legitimitet gentemot föräldrarna har ökat (2008).

I denna utvärdering står också att barns motivation och intresse för det som erbjuds i förskolan är i fokus. Utvärderingen används som grund när verksamheten utvecklas och förändras. Verksamheten och barnens utveckling synliggörs genom pedagogisk dokumentation. Där har man utgångspunkten att barns utveckling och lärande inte sker isolerat utan i gemenskap av barngruppen, där barngruppen såväl som miljön och pedagogerna har stor betydelse. Samtidigt som resultatet i utvärderingen pekar på detta synsätt finns resultat som pekar i en annan riktning. Förskolan har blivit skolförberedande i större grad än tidigare. Uppdraget har blivit snävare och det har blivit en större betoning på språkutveckling. Man har också börjat kartlägga och bedöma barns prestationer och utveckling i ökad omfattning. Denna utveckling bryter mot den tidigare läroplanstradition som Sverige och de nordiska länderna förespråkade och som lyfts fram som föredöme i många länder världen över. Den gamla traditionen lever kvar samtidigt som den svenska förskolan närmar sig ett nytt läroplanstänkande (Skolverkets rapport 318, 2008).

Detta berör Olle Lönnaeus i Sydsvenskan 2008-03-18. Han skriver att utbildningsminister Jan Björklund tillsammans med Fredrik Reinfeldt, Maud Olofsson och Göran Hägglund har presenterat en tanke som bygger på att utnyttja barns nyfikenhet till att göra förskolan mer lärorik. De vill att verksamheten i förskolan ska vara mer inriktad på bokstäver och siffror men att man ska göra det med hjälp av leken. De menar att det inte finns något färdigt förslag ännu men att en ny läroplan ska tas fram med hjälp av pedagogiska experter. Regeringen kommer att satsa på kompetensutveckling och lönelöft för lärarna och tanken är att förskolan ska bli en egen skolform i den nya skollagen som regeringen lägger fram nästa år (www.sydsvenskan.se).

Läroplanen för förskolan är ett styrande dokument som är fastställt av regering och riksdag. Kapitel 2 i läroplanen tar upp mål och riktlinjer för förskolan. Kap 2.4 har titeln förskola och hem, där finns mål och riktlinjer för hur förskolan ska samverka med hemmen. Detta innebär i stort att alla som arbetar i förskolan ska visa respekt och jobba för att det skapas en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmet. Det står också att arbetslaget skall ge en god introduktion, genomföra utvecklingssamtal, ge föräldrar möjlighet till inflytande, ta tillvara föräldrars åsikter samt göra föräldrarna delaktiga i utvärderingen av verksamheten (Skolverket, 2006).

I och med 10-års jubileet av införandet av läroplanen för förskolan, som vi nämnt tidigare, görs utvärderingar och även en ny läroplan är under bearbetning. Detta har gjort att vi tycker det är intressant att titta på hur läroplanstexten implementeras tio år efter införandet. Vi har valt att titta på delen i läroplanen som berör föräldrasamverkan.

2. Bakgrund

Under denna del av uppsatsen går vi igenom tidigare styrdokument som använts i förskolan. Vi kommer även här att redogöra för den samhällssyn, kunskapssyn och människosyn som dominerat genom tiderna men även den syn vi har idag. Detta är några av de aspekter som vi tror kan ha lett fram till hur vår läroplan, lpfö 98, har utformats och mottagits.

2.1 Läroplanshistoria fram till idag

Innan vi kommit fram till dagens läroplan har skolan och förskolan gått igenom stora förändringar. Förändringarna har påverkats av den samhällssyn, kunskapssyn och barn/människosyn som varit rådande vid den aktuella tidpunkten.

Undervisningen karaktäriserades till en början av mass- och drillundervisning då en ensam lärare arbetade med stora barngrupper och mycket gick ut på att lära exempelvis bibeltexter och psalmtexter utantill. Barnen skolades till arbete och underdånighet. Under hemmets läroplan var arbetsfostran grundläggande medan det under folkhemmets läroplan fokuserades omsorg och utveckling. Idag ser vi som förskolans uppgift att bidra till ett livslångt lärande. Vi ser barnet som en medaktör en världsmedborgare, den vuxnes jämlike (Vallberg Roth, 2002).

Man kan tolka samhällsomvandlingen som att den gått från en religiös skolarbetsdiskurs till en sekulariserad diskurs i hemmet och hembygden, sedan till folkhemmets vetenskapligt rationella diskurs. Idag har vi en sociokulturell utbildningsdiskurs i ett globaliserat individualiserat nätverkssamhälle (Vallberg Roth, 2002).

2.2 Barnstugeutredningen

Barnstugeutredningen (1972) bidrog till en grundlig undersökning av förskolans arbetssätt, innehåll, organisation och inte minst dess mål. Utredningen bidrog till att förskolans mål färgades av alla barns likvärdiga rätt till att växa upp och utvecklas. Man fick en större respekt för barnen. Detta blev dock svårt för pedagogerna på förskolorna att förhålla sig till och bidrog till att de intog en passiv lärarroll

Barnstugeutredningen poängterade att en god föräldrasamverkan medverkar till att barnet får en stark trygghetskänsla i verksamheten. Utredningen betonade även att pedagoger skulle ha en distans till föräldrarna och undvika en vänskapsrelation för att få till stånd bästa möjliga samverkan (SOU 1972:26).

2.3 Familjestödsutredningen

Efter Barnstugeutredningen kom gjorde *Familjestödsutredningen* (1981), en undersökning på uppdrag från Socialstyrelsen. Här grundar man den bristande kvaliteten på föräldrasamverkan med att föräldrar i större utsträckning jobbar heltid, vilket i sin tur skulle göra att man som förälder inte hade tid att engagera sig. Därför lade familjestödsutredningen in ett förslag om att småbarnsföräldrar skulle få möjlighet till förkortad arbetstid. Man föreslog också att det skulle bli åldersblandade barngrupper (syskongrupper) för att det skulle bli ett ökat föräldradeltagande.

Enligt familjestödsutredningen ska daghemmet vara ett komplement till hemmet. Man talar om att föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnen och det är inget som daghemmet kan ta över. Det måste vara tydligt vad det är som genom samverkan ska kompletteras. Man tar upp vikten av att ta tillvara föräldrars olika kunskaper och intressen för att bryta daghemmens avskildhet. Man talar om att ett samarbete ska ha som syfte att stödja barnen och skapa ett samband mellan de miljöer som barnen befinner sig i. De menar också att det är viktigt att komma fram till vilka sätt som är fungerande för att föräldrar ska kunna delta och påverka verksamheten (SOU 1981:25).

2.4 Pedagogiskt program för förskolan

I *Pedagogiskt program för förskolan* (1987) framhåller man vikten av ett nära samarbete mellan förskolan och hemmet. Även här ska förskolan vara som ett komplement till hemmet och ska alltså inte, med det som grund, ha samma funktion som hemmet. Eftersom föräldrarna är de som har kunskap om barnen utanför verksamheten är det viktigt med ett nära samarbete mellan personal och föräldrar. Samtidigt som personalen är de som känner barnen bäst i förskoleverksamheten. Man ska således ta tillvara varandras kompetenser för att kunna tillgodose barnens behov. Man poängterar att personalen ska uppmuntra till föräldradeltagande och föräldrainflytande. Föräldrarna ska ha rätten till information, kunna delta och påverka planeringen av verksamheten. Vidare skriver man att det är viktigt att personalen har tydliga mål när det gäller samverkan med hemmet. De ska också vara medvetna om sin egen yrkesroll och behörighet. Socialstyrelsen är också mycket tydlig när den framhåller i texten att en otillräcklig föräldrasamverkan kan göra barnen otrygga och framkalla osäkerhet.

Texterna ovan poängterar alla att det är viktigt med föräldrasamverkan för barnens trygghet och verksamheten ska vara ett komplement till hemmet. Alla tre utredningarna har i stort sett samma fokus men är färgade av sin tids samhällssituationer. Även i dagens aktuella styrdokument har fokus till viss del ändrats beroende på vår tids samhällssituationer.

3. Aktuella styrdokument

De aktuella styrdokument vi använder oss av idag har många likheter med de pedagogiska programmen man tidigare utgått ifrån. Den stora skillnaden är att vår tids läroplan är något mer skollik. Vidare poängterar den ett livslångt lärande med värdegrunden som bas.

3.1 Skollagen

Skollagens andra kapitel, som bland annat tar upp förskoleverksamhetens ramar för den omsorg alla barn som är bosatta i Sverige har rätt till innan de börjar i skolan. Omsorgen bedrivs i form av förskola, familjedaghem och öppen förskola. Verksamhetens uppgift är att erbjuda barn fostran och omvårdnad genom pedagogisk verksamhet. Skollagen tar upp de rättigheter och skyldigheter som följer med det offentliga skolväsendet i dagens Sverige. Det finns inget i skollagen som direkt behandlar föräldrasamverkan utan kan ses som ett stöd för föräldrar och verksamma inom barnomsorgen (Läraryrket, 2004).

3.2 Lpfö 98

När det gäller föräldrasamverkan enligt Lpfö 98 talar man om att alla som arbetar inom förskolan skall visa respekt för föräldrarna för att det ska utvecklas en tillitsfull relation mellan personal och föräldrar. Det står även att vårdnadshavare har det yttersta ansvaret för sitt barns fostran och utveckling. Även här liksom i tidigare texter poängterar man att förskolan ska vara ett komplement till hemmet. Samarbetet med hemmen ska ske nära och förtroendefullt. Inom ramen av de nationella målen ska föräldrarna kunna vara med och påverka verksamheten i förskolan. Med detta i beaktande poängteras vidare att förskolan måste vara tydliga när det gäller mål och innehåll för att en sådan påverkan ska vara möjlig.

Varje arbetslag skall vidare ansvara för:

- Att barn och föräldrar får en god introduktion i förskolan.
- Att föra utvecklingssamtal och fortlöpande samtal om barnens trivsel, utveckling och lärande i och utanför förskolan.
- Att föräldrarna ska ges möjlighet att påverka hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen.
- Att beakta synpunkter från föräldrar när det gäller planering och genomförande av verksamheten.
- Att göra föräldrarna delaktiga i verksamhetens utvärdering.

(Skolverket, 2006)

3.3 Allmänna råd

Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer* (2005) är rekommendationer för hur lagar, förordningar och föreskrifter kan tillämpas. Den anger hur man bör eller kan handla och syftar till att påverka utvecklingen i viss riktning. De allmänna råden riktar sig både till dem som arbetar i förskolan och till kommunledningen. De utgår från områden som har betydelse för kvaliteten i förskolan. De allmänna råden för förskolan ligger som ett komplement till Lpfö 98.

- **Förutsättning**, samhällets krav och förväntningar på förskolan och de ramar man har till exempel personalens kompetens, personaltäthet och barngruppens storlek.
- **Arbetet i förskolan**, exempelvis arbetssätt, samspel med barnen och samarbetet med föräldrarna
- **Måluppfyllelse**, den önskade kvalitetsutvecklingen

De kan också ge stöd för föräldrar att öka sitt inflytande på förskolan. I allmänna råd angående föräldrasamverkan står följande:

Det är viktigt att personalen

- I kontinuerliga utvecklingssamtal med barnets vårdnadshavare utbyter information om barnets individuella utveckling och lärande och diskuterar på vilket sätt förskolan kan bidra till att barnet trivs, lär och utvecklas
- Använder den dagliga kontakten med föräldrarna till att föra kontinuerliga samtal om barnets trivsel, utveckling och lärande
- Tar hänsyn till föräldrars olika möjligheter att delta i och påverka förskolans verksamhet genom att se till att det finns olika former/forum för inflytande och samverkan.

(Skolverkets allmänna råd, 2005, s.37).

I kommentarerna till de här punkterna står att föräldrasamarbete är en grundläggande utgångspunkt för förskolans verksamhet och att samarbetet skall bygga på öppenhet, ömsesidighet och respekt. Föräldrainflytande och föräldrasamverkan innebär att förskolan och hemmen för en diskussion om planering och genomförande av förskolans verksamhet. För att ge föräldrarna möjlighet att vara med och påverka förskolans verksamhet krävs det att den diskuteras under former som ger alla föräldrar möjlighet till inflytande. Det behövs ett annat forum än den dagliga kontakten när barnen lämnas och hämtas då denna samverkan oftast handlar om utbyte av information (Skolverkets allmänna råd, 2005).

Dessa texter är de som anställda i förskolan ska utgå ifrån när det gäller föräldrasamverkan, och informera föräldrar och vårdnadshavare om.

4. Sociala och sociokulturella aspekter på samverkan

Den historiska delen som inleder bakgrundsavsnittet ovan behandlar de dokument som föregått vår läroplan och därför färgat den synen på föräldrasamverkan vi har idag. Den del som här följer behandlar de omkringliggande aspekter som kan komma att påverka personal och föräldrar när det gäller föräldrasamverkan. Dessa omkringliggande aspekter, som vi tror kan färga hur föräldrasamverkan fungerar i praktiken är inget som vi kommer att studera närmare i vår undersökning. Däremot kommer vi att använda dessa delar som ett stöd för hur föräldrasamverkan genomförs och diskutera det i förhållande till vårt resultat.

4.1 Sociokulturellt perspektiv

Kunskap är något som finns mellan människor och utvecklas genom samspel mellan dessa när de möts och hanterar olika situationer. När vi talar om samspelet/samverkan mellan människor i vår undersökning använder vi oss av ett sociokulturellt perspektiv. Vilket från början var Vygotskij's tankar som har lett till det sociokulturella perspektivet, för honom är samspelet mellan individen och den sociokulturella omgivningen fundamental. Vygotskij föddes 1896 i Gomel i närheten av Minsk i Vitryssland. Han studerade vid universitetet och var speciellt intresserad av litteratur (Jerlang m.fl. 2005). Efter studierna vid universitetet arbetade han som lärare i Gomel och skrev under tiden mängder av artiklar. Han arrangerade studiecirkel och blev en omtyckt föreläsare. Vygotskij var psykolog och pedagog, han var verksam från åren före revolutionen fram till sin död 1934. Han insjuknade endast 23 år gammal i sjukdomen tuberkulos (www.socialisten.nu).

I Dysthes bok *Dialog, samspel och lärande* (2003) skriver hon att Vygotskij hävdar att den sociala aspekten på mänsklig erfarenhet och mellanmänsklig kommunikation gör att individen kan tillägna sig det enorma förrådet av andras upplevelser. Roger Säljö inleder sin text i Dysthes bok med att det är i det odramatiska samtalet människor emellan där man tillåts ta del av andras erfarenheter och kunskaper. När människor interagerar med varandra gör de sina tankar och iakttagelser tillgängliga för andra att regera på och resonera omkring. Det är på detta sätt som människor runt omkring oss tar del av andras tankar. När föräldrar och pedagoger kommunicerar med varandra är det just detta som sker, man läser in och tolkar det man ser och hör eller det som förblir osagt, den tysta kommunikationen.

4.2 Olikheter som tillgång

Kari Pape (2003) skriver om vikten att sätta värde på olikheter bland föräldrar. Hon beskriver hur lätt det är att gå i fällan att tycka att bara de föräldrar som tänker som du gör är bra föräldrar. Ett led i vår sociala kompetens som vuxna i förskolan är att acceptera att alla har rätt att vara förälder på sitt sätt. Givetvis så länge det inte brister i omsorg eller drogmissbruk eller annat som kan skada barnet. Hon beskriver föräldrar som "kastar sig" in på förskolan vid tiotiden och hämtar först när förskolan stänger. Hur lätt det är att slänga ut sig kommentarer som – "Att de inte kan komma upp på morgonen". De kanske i själva verket har haft en lång och mysig frukost tillsammans och värdesätter den tiden mer än den på eftermiddagen när barnen ofta är trötta efter en hel dag på förskolan. Då är det viktigt att vuxna på förskolan respekterar föräldrars val. Det minst konstruktiva vi kan göra är att ge dem dåligt samvete.

Föräldrars arbetssituation kan göra att de måste lämna barnen långa dagar på förskolan och förmodligen är de inte själva helt nöjda över det, det sista vi ska göra är att späda på det dåliga samvetet. Vi vill att barnen ska umgås med varandra med respekt. Det är då viktigt att vi

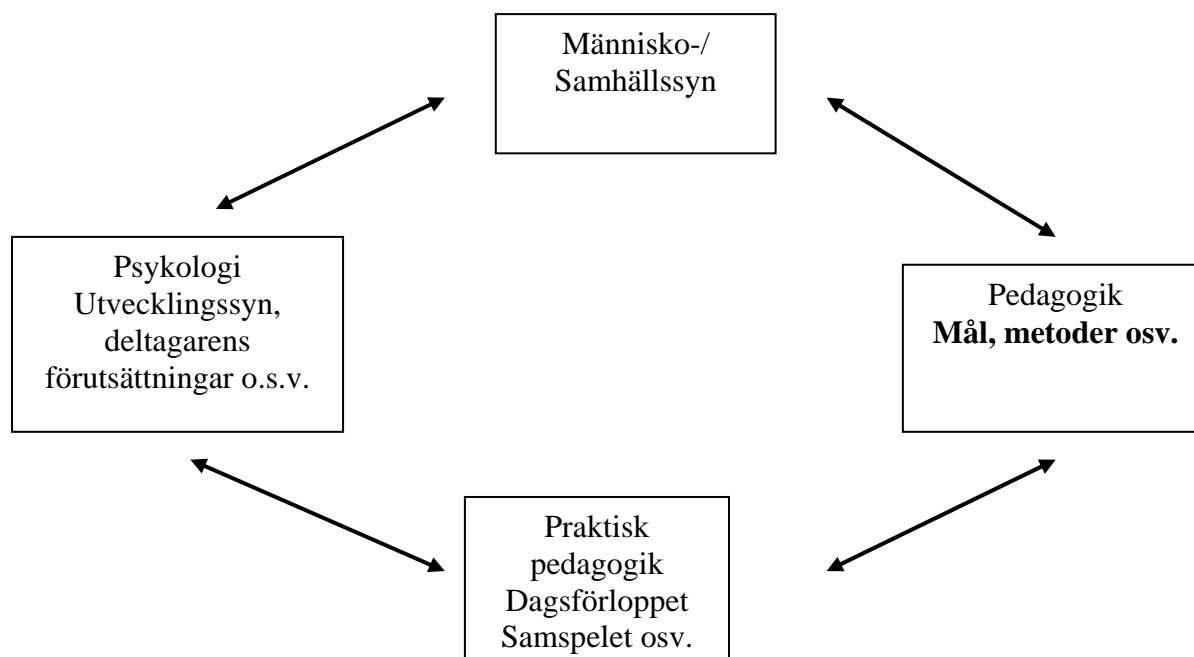
vuxna också umgås på det sättet och är goda förebilder. Föräldra- pedagog förhållandet bygger på ömsesidig respekt och tillit till varandra. Alla som kommer in i en personalgrupp har ansvar för att ett tillitsfullt förhållande skapas (Pape, 2003).

Även Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) tar upp aspekten av föräldrars olikhet och möjlighet när det gäller kontakt med förskolan, men även intresset att påverka verksamheten. Om du ska skola in ditt tredje barn är du som förälder inte lika intensiv med dina frågor som den som ska skola in sitt första. Det som är viktigt i sammanhanget är den trygghet som ska skapas av pedagoger för föräldrar som lämnar sina barn på förskolan. Det finns olika sätt att interagera med föräldrar, sätt som är skapade för att det ska bli ett bra samarbete med hemmet om barnens uppväxtvillkor. Utvecklingssamtal och att man bjuder in till föräldramöten. Enligt författarna är det dock minst lika viktigt att man skapar en bra daglig kontakt. Det är i den dagliga kontakten man utbyter information och förtroenden. Med en ömsesidig respekt kan en trygg relation skapas. Föräldrar är olika, lika olika som barnen, därför bemöter man och blir bemött olika beroende på vilka föräldrar det är. Det är viktigt att pedagogerna möter föräldrarna utefter hans eller hennes intressen, förväntningar och behov, precis som de gör med barnen. Förskolan är ett komplement till hemmet. Tillsammans med pedagoger ska föräldrar stödja barnen, därför är den dagliga kontakten viktig.

Är det så att de övergripande politiska besluten kan var en anledning till att det blir svårt när det kommer till föräldrasamverkan? Är förskolan i vår tid så lik skolan att vi inte vågar "lägga oss i" som föräldrar (Lenz-Taguchi, 2003). Har pedagogerna en slags maktposition över föräldrarna när det gäller kunskap? Sven- Erik Liedman (2004) redogör i sin bok för förhållandet mellan begreppen kunskap och makt. När det gäller makt över objektet kan det utövas på två sätt – genom förutsägelse eller genom förståelse. Med förutsägelse menar han saker som går att bevisa bland annat inom naturvetenskapen. I vårt fall talar vi om förståelse eftersom det handlar om att ha förståelse för människor och mänskliga skapelser. Människors ansiktsuttryck och kroppsspråk kan tolkas, det de säger kan ibland ha en annan innebörd än det som egentligen blev sagt. Förmågan att förstå människor har och kan missbrukas. Det som sägs kan misstolkas och på så sätt missbrukas, förståelsen kan även användas till sympati och ibland hjälp. Kunskap som makt kan användas som ett redskap för att förstöra eller bygga upp.

4.3 Utvecklingspsykologi

Utvecklingsteoriernas syfte är att ge en generell och konkret kunskap om utvecklingsförloppet, d.v.s. en kunskap om människans utvecklingsordning. Vi har i egenskap av pedagoger en viss syn på människor och vår omvärld, denna färgad av vår omgivning och det samhälle vi lever i. Beroende av vilken utbildning och vilka erfarenheter vi har, och även beroende av det uppdrag vi har att utföra i form av styrdokument påverkar vårt sätt att agera i verksamheten. Teorin förser iakttagaren med ett bestämt par glasögon att uppleva sin värld genom och det kan hindra oss från att uppleva facetter, som teorin inte omfattar. Man ser bara det, som glasögonen ger möjlighet till att se. Det är utvecklingspsykologins område att finna fram till en förståelse av den mänskliga utvecklingen och villkoren för denna (Jerlang m.fl. 2005).

Figur 1: Utvecklingspsykologi

Sommer (2005) menar att förskola och skolan spelar viktiga roller i ett komplext samspel med familjen. Familjens inre liv och förhållande till omvärlden är av centralt intresse om vi ska förstå hur det går för barnen i det senmoderna samhället. Familjens liv och deras relation till omvärlden påverkar även möjligheten till att kunna samverka i förskoleverksamheten. Enligt internationell forskning finns det utvecklingskänsliga parametrar inom sex områden. Vi har här tolkat dessa punkter.

1. **Föräldrars barnuppfattning.** Föräldrarnas syn på barn spelar stor roll för hur de väljer att fostra sina barn, vilket i sin tur kan främja eller hämma utvecklingen.
2. **Föräldrarnas handlingar tillsammans med sina barn.** Hur den faktiska omsorgen i familjen genomförs. Föräldrarnas förmåga att leva sig in i och tolka barnens värld och behov.
3. **Föräldrarnas psykiska status och välbefinnande.** Föräldrarnas psykiska välbefinnande påverkar barns utveckling både positivt och negativt.
4. **Graden av konflikt eller harmoni mellan föräldrarna.** Forskning visar att längre tids konflikt eller disharmoni mellan barnets föräldrar är en av de mest avgörande faktorerna för en negativ utveckling hos barn.
5. **Barnet som person.** Barnets sätt att förhålla sig till omvärlden tillskrivs stor betydelse i nyare forskning. Barn reagerar på olika sätt vid konflikter och stress. Förmågan att hantera rädsla och aggression är också olika från barn till barn.
6. **Familjens förhållande till nätverk.** Familjens sociala nätverk i form av far- och morföräldrar, vänner och arbetsnätverk kan stödja eller försvaga föräldrarnas kompetens som fostrare och deras förmåga att hantera konflikter.

Som vi nämnde tidigare är det här några av de punkter som kan komma att påverka föräldrasamverkan i praktiken. Allt föräldrasamarbete färgas av olika omkringliggande

faktorer exempelvis den människosyn som i dagsläget råder, mål och metoder som förskolan jobbar efter, ramfaktorer, hur vi ser på barns utveckling och föräldrasamverkan. Vi kommer inte att gå in djupare i detta fenomen utan går nu vidare med vår teoridel som tar upp hur politiska dokument implementeras. I vårt fall delen i läroplanen som behandlar föräldrasamverkan.

5. Teori

I denna del av vår uppsats kommer vi att redogöra för den teoretiska del vi använt oss av för att avgränsa vårt övergripande problem. Teorin ska fungera som ett ”filter” och hjälpa oss att konkretisera våra frågeställningar och komma fram till en slutsats.

5.1 Implementering

När förskolan för tio år sedan fick sin läroplan var det ett politiskt beslut. Detta skulle implementeras av närbyråkraterna det vill säga genomföras av de anställda inom förskoleverksamheten. Man har ett så kallat top – down beslut (Rothstein, red. 2001), beslutet kommer uppifrån och går genom olika instanser, detta ska sedan utföras av pedagogerna längst ner i styrningskedjan. I vår undersökning kommer vi att ha ett bottom – up perspektiv, och med det menar vi att vi nu ska undersöka hur läroplanen har tillämpats av pedagoger när det gäller samverkan med föräldrar. Men också hur den har mottagits ur ett föräldraperspektiv när det gäller samverkan mellan föräldrar och pedagoger.

När ett politiskt beslut ska implementeras vilket i vårt fall är läroplanen handlar det om en process, den så kallade implementeringsprocessen. Denna process kan kompliceras av en mängd olika orsaker. Det finns olika förklaringar till de problem som kan uppstå. Om man ska utgå ifrån beslutsfattarna, i det här fallet regeringen, så kan det vara så att besluten inte alltid genomförs på det sätt som var avsett. När orsakerna till detta ska förklaras finns det ett antal förutsättningar som ska vara uppfyllda för att implementeringen ska stämma överens med det som var beslutsfattarnas intention när beslutet togs.

Förutsättningar:

- Att styrningen är entydig. De som ska genomföra beslutet ska inte kunna missförstå det som är skrivet. I vårt fall läroplanen för förskolan, lpfö 98.
- Den indirekta styrningen ska vara utformad på ett lämpligt sätt. Strukturen ska inte vara alltför komplicerad. Man ska kunna utläsa vem det är som har ansvaret att detta beslut implementeras. Det ska också finnas tid och resurser att genomföra beslutet.
- Man ska också se till att de som ska förverkliga de nya besluten är motiverade och gillar de nya riktlinjerna.
- Implementeringen ska också gå att kontrollera. De som har tagit besluten måste få ta del av information som indikerar hur arbetet utvecklas och fortskrider.
- Man ska också se till att det inte finns utomstående aktörer som kan försvåra implementeringsarbetet. Detta kan vara fackliga organisationer, lokala intressegrupper eller andra myndigheter. De kan påverka processen så att det tar en helt annan riktning än som var menat från början (Rothstein, red. 2001, s.26-29).

Om dessa förutsättningar uppfylls så skulle det inte vara några problem att utföra implementeringen av ett beslut enligt Sannerstedt (Rothstein, red. 2001). Men det handlar ändå i slutändan om vilka de som ska genomföra implementeringen är. Det handlar om att vilja, kunna och förstå. Det vill säga att

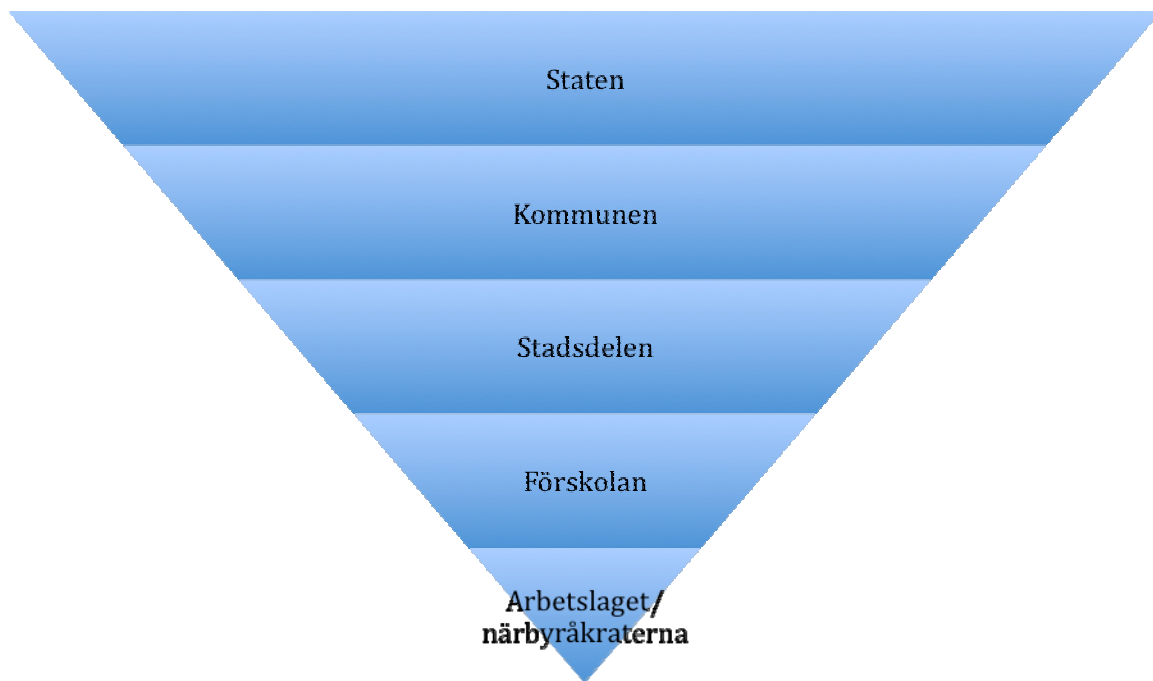
- **Tillämparen skall förstå beslutet.** I vårt fall handlar det om att pedagogerna skall tolka och *förstå* vad som enligt läroplanen är deras uppgift. Det handlar också om att föräldrar skall *förstå* vad som är pedagogernas uppgift så att de sedan kan förhålla sig till det och se sin roll i föräldrasamverkan gentemot pedagogerna.

- **Tillämparen skall kunna genomföra beslutet.** Pedagogerna skall ha verktyg och kunskap att praktiskt genomföra sitt uppdrag. Det handlar också om omkringliggande faktorer som exempelvis barngruppsstorlek och lokaler som måste göra det möjligt för pedagogerna att *kunna* genomföra sitt uppdrag. Det handlar också om att föräldrar skall *kunna* medverka i en föräldrasamverkan vilket även här påverkas av omkringliggande faktorer som exempelvis föräldrars arbetssituation.
- **Tillämparen skall vilja genomföra beslutet.** Framför allt handlar det om att både pedagoger och föräldrar *vill* samverka. Utan viljan blir det ingen fungerande samverkan även om möjligheterna rent praktiskt finns.

Samverkan förutsätter att det finns två parter och att det sker från båda håll. För att en god föräldrasamverkan ska komma till stånd krävs att båda parter uppfyller kriterierna kan, vill och förstår. Kriterierna kan betyda olika för de olika parterna exempelvis behöver föräldrarna inte förstå vad som står exakt i läroplanen men däremot förstå och förhålla sig till pedagogernas uppdrag. Detta går endast om pedagogerna har förstått och tydligt kan förmedla detta till föräldrarna. I begreppet *kan* handlar det bland annat om omkringliggande faktorer där tid utgör den gemensamma och kanske den största faktorn. I begreppet *kan* förutsätts också att pedagogerna har den faktiska kunskapen att kunna genomföra uppdraget. Men som vi nämnt tidigare står och faller samverkan på *viljan*, finns inte viljan hos båda parter hjälper det inte att alla parter både kan och förstår. Det vill säga alla tre villkor måste vara uppfyllda från båda parter för att det ska bli en optimal föräldrasamverkan.

När det gäller införandet av läroplanen i förskolan måste man alltså ta i beaktande att det är en lagtext som är tolkningsbar, den är vagt skriven i form av strävans mål och mål som det inte alltid kan presenteras synliga resultat av. Det är människor med olika bakgrund, känslor och arbetssätt som ska tolka texten och utefter detta arbeta med de olika delarna av läroplanen. Detta gör att man som pedagog och förälder kan se olika på läroplanstexten.

Läroplanen är, som vi nämnt tidigare, ett politiskt dokument som riksdag och regering fattar beslut om. Den går sedan igenom flera instanser innan den praktiskt utförs i verksamheten. Detta skulle kunna öppna upp för olika resonemang kring föräldrasamverkan i de olika leden i triangeln. Människor har med olika utbildning och bakgrund fått i uppdrag att implementera, i detta fall läroplanen. *Kan*, *vill* och *förstår* man i alla leden och har man samma slutprodukt i fokus?

Figur 2: Läroplansimplementering (egen modell)

Det är samma läroplan som gäller för alla förskolor i Sverige. Ändå ser den faktiska verksamheten olika ut då den utförs på förskolor med bland annat olika ekonomiska och sociala förutsättningar. Varje kommun, stadsdel, förskola och arbetslag påverkar hur verksamheten ser ut med barnen, det vill säga hur den implementeras i verksamheten. I slutändan handlar det om att för arbetslaget kunna, förstå och vilja genomföra ett politiskt beslut som kommit ovanifrån. I vårt fall handlar det om att undersöka pedagogers och föräldrars kunskande, förståelse och vilja att genomföra den del i läroplanen som handlar om föräldrasamverkan.

Enligt läroplanstexten ska förskolans arbete ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmet. Föräldrarna ska även kunna påverka verksamheten i förskolan inom ramen för de nationella målen (Skolverket 2006). Om de ska kunna detta är det viktigt att de förstår vad det är de kan påverka. Om förskolan inte har givna ramar för hur detta samarbete ska ske blir det svårt att förstå. Man kan ha viljan men ändå inte veta eller förstå hur man ska kunna bedriva sitt inflytande över sitt barns förskola. Om man inte får information, det vill säga om arbetslaget inte informerar om de delar i läroplanen, där föräldrar kan vara med och påverka, genomför man som pedagog inte hela sitt uppdrag. Om båda parter i samma utsträckning vill och det ändå inte är en bra föräldrasamverkan brister det någon annanstans i kan, vill och förstå kategorierna.

6. Tidigare forskning

Vi kommer i detta avsnitt redogöra för tidigare forskning som liksom vi har behandlat föräldrasamverkan, hur den har tagit sig uttryck och varför. De tre första rapporterna är skrivna innan förskolan fick en läroplan 1998 men hade, som vi redogjort för tidigare, ett "Pedagogiskt program för förskolan" som man utgick ifrån. Den sista rapporten i denna del publicerades det år när vi fick vår läroplan, lpfö 98. Den handlar om både skolan och förskolan men vi använder oss av den del som behandlar förskolan.

Inge Johansson (1993) talar i sin undersökning om, som handlar om vad som händer när de yttre förutsättningarna ändras i organisationen, att samarbetet med föräldrarna kan variera avsevärt. Han nämner att det finns olika sätt att samarbeta, den mindre förpliktiggande kontakten som man har med föräldrarna och den mer utvecklade samarbetsformen där man tillsammans planerar verksamheten och föräldrar till och med aktivt deltar. Hur denna samverkan tar sig form och hur den utvecklas beror på vilken inställning föräldrarna har till barnomsorgen och fördelningen av ansvaret.

Förskollärarna har i stort en regelbunden kontakt med föräldrarna. Att ha en sådan kontakt är något som enligt författarens undersökning alla ansåg var deras ambition. Enligt undersökningen kom han fram till att om den dagliga kontakten med föräldrarna förekom ofta så var det betydligt ovanligare att föräldrar och personal planerade arbetet tillsammans. På det flesta håll förekom ett sådant arbete inte alls. Men hälften av förskollärarna hade en önskan om att samplanera. Den andra hälften önskar inte särskilt mycket av samplanering, de som svarade att föräldrarna aldrig är med och planerar ville inte heller att detta skulle förekomma. De som svarade att föräldrarna sällan är med önskade en viss ökning. Den mest avancerade typen av samverkan är den när föräldrarna deltar aktivt i verksamheten. I denna kategori önskade förskollärarna mer samverkan. Det är vanligare att föräldrarna deltar aktivt i verksamheten än är med och planerar den. Det kan vara för att planering ofta sker bara ett par timmar i veckan och ibland under den tid barnen inte är där (Johansson 1993).

På frågan om föräldrarna har klara önskemål om hur verksamheten ska bedrivas eller om de lämnar över det helt åt pedagogerna, svarar majoriteten att föräldrarna sällan eller aldrig har några klara önskemål om hur verksamheten ska vara. Förskollärarna önskade dock att få mer sådana förväntningar från föräldrarna. Enligt förskollärarna lägger föräldrarna ansvaret helt på pedagogerna, det var det förhållande som alla var mest nöjda med. Sammanfattningsvis var undersökningens resultat att förskollärarna önskar förstärka föräldrasamarbetet, speciellt vad det gällde regelbundna kontakter. När det gäller annan form av samverkan var förskollärarnas önskan något mindre. Däremot tyckte de att ansvarsfördelningen kunde förskjutas något så att föräldrarna fick ta mer av det. Ett annat resultat var att de pedagoger som lade vikt vid att alltid ha en stunds personlig kontakt med barnen var bättre på den personliga kontakten med föräldrarna. Kontakten med barnen och föräldrarna går hand i hand. När det gällde ställen där äldre barn hjälpte de yngre betonas också att föräldrarna är direkt aktiva i förskolans arbete och har förväntningar på arbetets innehåll. På ställen där föräldrarna lämnar över största delen av ansvaret på personalen får barnen i större utsträckning bestämma själva vad de vill göra (Johansson, 1993)

I sin undersökning, som är en jämförelse mellan kommunala daghem och föräldrakooperativ, har Ylva Ståhle (1995) definierat föräldrasamverkan som möten mellan föräldrar och pedagoger. Möten som i första hand rör barnen. Det rör sig om formella och informella möten det vill säga föräldramöten, samtal och de dagliga kontakterna man har sinsemellan.

Hon säger vidare att samverkan ska ske på lika villkor och att båda parter ska dra nytta av den.

Det hon kom fram till i sin undersökning var att föräldrar, i båda verksamhetsformerna kunde tänka sig att delta i verksamheten som till exempel vikarie men hade väldigt litet intresse av att vara med och planera verksamheten. Det lilla antal som ville vara med var de som inte var nöjda över den information de fått angående sina egna barn. I en enkät som föräldrarna fick fylla i efter en termin tillfrågades de om de hade deltagit i verksamheten. Det var förvånansvärt få som hade gjort detta vilket var konstigt då tidigare undersökning visade att de gärna gjorde det. I föräldrakooperativen hade föräldrarna i större utsträckning deltagit i verksamheten men inte heller här i planeringen. Att föräldrarna hade deltagit mer i föräldrakooperativet beror på att det är obligatoriskt att delta i kooperativets skötsel och drift (Stähle, 1995).

Det fanns ett samband med föräldrars samverkan och pedagogernas attityd till denna. Om personalen var positivt inställd till föräldrasamverkan desto mer förekom det medverkan från föräldrarnas sida. Slutsatserna av undersökningen var att föräldrarna både i kommunala förskolor och i kooperativ var relativt ointresserade av att få inflytande över verksamheten, driften och skötseln. Men att föräldrarna med barn i kommunala förskolor var något mer positivt inställda till att medverka i verksamheten än föräldrar med barn i kooperativa förskolor (Stähle, 1995).

Nästa rapport, som Lena Olsson (1994) har skrivit, behandlar hur föräldrar och pedagoger bedömer kvalitet och samverkan i förskolan. Enligt hennes resultat var majoriteten av föräldrarna nöjda med kvaliteten i förskolan, det visade sig också att personalen, med vissa undantag, bedömde kvaliteten högre än föräldrarna. Undantagen gällde huvudsakligen personalen tyckte att de hade tid för varje barn och om de tyckte att barnen fick god och näringsrik mat. På dessa punkter var personalen mindre nöjd än föräldrarna.

När det gäller samverkansaspekten var personalen nöjdare än föräldrarna, 15-25 procent av föräldrarna tyckte att föräldramötena, informationen, samarbetet föräldrar - personal och hur personalen tar tillvara föräldrars önskemål kunde förbättras. De bakgrundsfaktorer som har påverkat är vilket antal avdelningar förskolorna haft. Förskolorna med ett mindre antal avdelningar hade mer nöjda föräldrar. I personalen svar sågs dock inga sådana här nyanser. Vidare visar undersökningen att de föräldrar som är nöjda med personalens lyhördhet är också nöjda med de övriga aktiviteterna som förekommer på förskolorna. Föräldrarna fick frågan om de ville ha mer inflytande över verksamhetens innehåll. En stor del av föräldrarna, 48 procent, svarade att de ville detta. Personalen fick frågan om de inbjöd föräldrarna att påverka innehållet i verksamheten, 47 procent svarade att det inte gjorde det. Det tyder på att nästan hälften av föräldrarna vill påverka medan hälften av personalen inte inbjuder till detta. De undantag som fanns var de föräldrar som var nöjda med den verksamhet de hade sitt barn i, ju mer nöjda desto mindre ville de påverka innehållet. De lämnar över ansvaret så länge allt fungerar bra (Olsson, 1994).

Två viktiga forum för utbyte av information var enligt undersökningen föräldramöte och samtal. Författaren kom fram till att om dessa forum fungerade bra ansåg föräldrarna att de visste tillräckligt om vad som hände på förskolan. Det visade sig också att ju tryggare personalen var i kontakten med föräldrarna ju bättre tyckte de att samarbetet fungerade. Och ju mer personalen lät barnen vara med och påverka beslut i förskolan desto mer tyckte personalen att föräldrarna hade möjlighet att påverka innehållet i verksamheten. Föräldrarna

var de som var mest intresserade av ett samarbete i större utsträckning. Samtidigt som knappt en tredjedel av personalen visade intresse för en utökad samverkan mellan föräldrar - personal. Resultaten tydde på en viss ovilja från personalens sida när det gäller att utöka föräldrars påverkan av innehållet i verksamheten. Hon fann även att intresset var relativt svagt när det gäller samverkan i det stora hela (Olsson, 1994).

I sin rapport *Det är ändå vi som är pedagoger* (1998) behandlar även Tallberg Broman det komplexa begreppet föräldrasamverkan. Rapporten redogör för pedagogers och lärares föreställningar om barnen, föräldrar och läraruppgifterna. Hon har kommit fram till att det är personalens engagemang och förhållningssätt som är avgörande för hur resultatet av utökad föräldrasamverkan blir. Om besluten har tagits på central och kommunal nivå har det inte blivit de goda resultat man räknat med. Det måste komma från pedagogerna själva.

När den här rapporten var aktuell var det dessutom aktuellt att prata om ett större föräldrainflytande, det var under den här tiden som vårt styrdokument, lpfö 98 trädde i kraft. De intervjuade pedagogerna i rapporten är samstämmigt tveksamma inför en utökad föräldrasamverkan. Många av dem uttrycker att det ligger ett stort värde i ett positivt stöd från föräldrarna och att de har betydelse för verksamhetens innehåll och utveckling. Men de talar också om att detta kan leda till ett segregationsproblem. De menar att vissa föräldrar som har möjlighet kan bidra till att verksamheterna utvecklas. Men vad händer i de områden där föräldrar inte har denna möjlighet? En av de positiva delar de tog upp med samverkan i denna undersökning var att i och med de nya styrdokumenterna har papporna visat ett större engagemang och är nu ofta drivkraften i olika frågor. Men pedagogerna ställer sig ändå tveksamma inför en utökad samverkan eftersom det är så stor omsättning på föräldrar inom förskolan vilket enligt dem kan medföra att det blir en bristande ansvarskänsla vid viktiga beslut från föräldrarnas sida (Tallberg Broman, 1998).

Pedagogerna i undersökningen ställer sig även tveksamma till hur mycket tid man ska lägga ner på vuxensamarbete, på socialt arbete. Det var ju barnen som skulle stå i fokus. De frågar sig också hur det blir med barnsynen då den ofta skiljer sig markant från föräldrarnas syn på sina barn. En annan fråga de ställer är vem det är som vill ha en utökad samverkan eftersom det sällan har uttryckts sådana behov varken från föräldrar eller från pedagoger. Dessa beslut kommer som nämnts tidigare uppifrån vilket i sin tur leder till tveksamheter från pedagogers sida (Tallberg Broman, 1998).

Enligt intervjuerna av pedagoger har samverkan gått åt andra hållet. Istället för mer föräldrainflytande är det pedagogerna som mer får engagera sig i föräldrarna, det har blivit ett socialpedagogiskt arbete där vuxenkontakten kommer mer i fokus. Ett av de största problemen som nämnts tidigare är dock att pedagogerna uttrycker att det blir problem vid en utökad föräldrasamverkan eftersom föräldrar och pedagoger, enligt pedagogerna, inte drar åt samma håll när det gäller hur verksamheten ska bedrivas (Tallberg Broman, 1998).

6.1 Nutida forskning

Elsebeth Jensen och Helle Jensen är verksamma i Danmark och har skrivit boken *Professionellt lärarsamarbete* (2008) där de bland annat tar upp vikten av samarbete mellan lärare, föräldrar och barn. De menar att det övergripande syftet är att höja barnets kvalitativa utbyte av förskolan och skolan, de menar vidare att samarbete är en förutsättning för att få ett optimalt utbyte av tiden i förskolan. De skriver också att förskolan i Danmark lyder under lagen om "social service" vilken har vissa riktlinjer. I dessa riktlinjer läggs stor vikt vid samarbete med föräldrar med målet att främja självständighet och utveckling hos barnet och att säkerställa att barnen trivs. I förskolan handlar föräldrasamarbete om samarbete kring *barnets trivsel, utveckling och lärande*. Detta innehåll finns på ett överordnat plan i de nationella styrdokumentet. Den konkreta verkligheten blir i förskolans vardag med barn och föräldragrupp, förskollärare, värdegrunden och lokala arbetsplaner. Med samarbete menar de att det är en gemensam process där föräldrar och lärare, efter samtal och ömsesidiga överenskommelser, är inriktade på att rätta till sitt beteende och sina handlingar i förhållande till barnet.

Författarna understryker att det är viktigt att lärarna samarbetar med föräldrarna för att de ska vara ett stöd till familjerna och verka för barnens utveckling och inte bara samarbetar för att det är deras rättighet eller skyldighet. Det är inte minst lika viktigt att föräldrar inte bara ställer krav i samarbetet utan genom aktivt deltagande och ansvar istället får inflytande i verksamheten. Förskolans skriftliga dokument kan ses som riktlinjer för de mål som pedagoger och föräldrar samarbetar om men de kan också ses som en checklista på vilka krav man som förälder kan ställa på förskolan och pedagogerna. De olika förhållningssätten påverkar hur föräldrasamverkan fungerar i praktiken (Jensen & Jensen, 2008).

Dialogen lärare och förälder är en professionell relation. Relationen mellan läraren som en yrkesperson och förälder oberoende av vilket yrke blir asymmetrisk. Läraren ska utöva vad det politiska systemet beslutat. Han eller hon har sin yrkeskompetens och systemet i ryggen vilket gör att makten i relationen är skev. I och med denna maktposition har läraren ett större ansvar än föräldrarna för relationens kvalitet. Det vill säga större ansvar för att dialogen får de nödvändiga kvaliteterna som till exempel lika värde och respekt. De beskriver föräldrasamarbete som en tredelad enhet, läraren som yrkesperson – relation – förälder (Jensen & Jensen, 2008).

Bakgrunden tillsammans med tidigare forskning ovan har lett fram till den läroplan vi har idag, lpfö 98. Vilka konsekvenserna har införandet av läroplanen resulterat i, i dagens förskola? I den tidigare forskningen kan man utläsa att det inte har varit självklart hur och varför man ska bedriva föräldrasamverkan. Man kan också utläsa att det är en viktig del i pedagogernas arbetsuppgifter att ta i beaktande föräldrars åsikter för att höja barnens kvalitativa utbyte av förskolan (Jensen & Jensen, 2008). Två viktiga forum enligt tidigare forskning är samtalen och föräldramötena (Olsson, 1994). Har detta förändrats i och med att vi nu jobbar utifrån lpfö 98? Denna bakgrund är vår utgångspunkt när vi formulerat vårt syfte och våra föreställningar.

7. Syfte

Vårt övergripande syfte är att undersöka hur läroplanstexten angående föräldrasamverkan har implementerats.

7.1 Frågeställning

- Har föräldrar och pedagoger *förståelse* för vad som står i läroplanen angående föräldrasamverkan?
- Finns *vilja* från pedagogers och föräldrars håll att ha en fungerande föräldrasamverkan? Det vill säga att samverka utifrån läroplanstexten?
- Har föräldrar och pedagoger kunskap/redskap, tid och möjlighet att *kunna* genomföra den föräldrasamverkan som lpfö 98 beskriver?

8. Metod

Vi kommer under vårt metodavsnitt presentera vårt tillvägagångssätt samt motiverar vårt val av metoder.

8.1 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Samma händelser kan tolkas på olika sätt, därmed kan tolkningar inte vara säkra sanningar. Därför kan vi inte säga att vår kvantitativa analys är helt sann. För att det ska bli så stor reliabilitet som möjligt använder vi oss av enkäter. Det krävs precision när det gäller de vetenskapliga undersökningarna. Detta kallas för reliabilitetsaspekten, detta innebär att man är noggrann i mätningar och uträkningar med en empirisk vetenskapssyn (Bergström & Boréus, 2000). Validitet handlar om huruvida man undersöker det man tror att man undersöker. Vi tror att med det urval av frågor vi gjort till våra enkäter kommer vi att nå de delar vi vill undersöka. Då vi är påverkbara människor kan en del frågor vara sprungna ur våra egna erfarenheter och på så sätt ge utrymme för tolkning. Det som också kan påverka våra tolkningar är den dåliga svarsfrekvens som vi fått. Den dåliga frekvensen kan leda till att våra tolkningar inte är allmängällande för alla föräldrar.

I begreppet generaliserbarhet ligger betydelsen av nyttan i undersökningen, att kunna beskriva och jämföra med tidigare undersökningar. Detta för att andra ska kunna göra likhetsgranskningar mellan olika forskningar, vi har därför använt oss av tidigare forskning som är relevant för vår undersökning (Stukát, 2005). Vi är också medvetna om att när vi riktat oss mot en förskola kan detta påverka vårt resultat. Valet av förskola vi har gjort är grundat på att vi vill använda oss av en förskola som är jämförbar med andra förskolor i liknande områden i dagens Sverige (för utförligare beskrivning se Genomförande). Personalsammansättning och barngruppernas storlekar på avdelningarna är applicerbart på ett relativt stort antal förskolor i vårt samhälle, för statistik över förskolor i hela riket se www.skolverket.se. Det som kan skilja vår förskola från andra är att det finns sju avdelningar i huset vilket gör det till en relativt stor enhet.

Som vi tidigare nämnt gör varje kommun, stadsdel och förskola sin egen tolkning av läroplanen. Omkringliggande faktorer påverkar hur man tolkar och genomför sitt uppdrag, vilket i förlängningen leder till att det är svårt att generalisera även om förskolan går att jämföra rent statistiskt. Men som vi nämnt tidigare så kommer vi även att jämföra vårt resultat med tidigare forskning för att på så sätt kunna sätta in det i ett större sammanhang. Vi hoppas också att vi genom vår undersökning kommer komma fram till nya vinklingar och aspekter som inte tidigare forskning gjort och på så sätt utveckla förståelsen och se problemen i fenomenet föräldrasamverkan.

Enligt Gilje och Grimen (1992) går det inte att utesluta att den förförståelse man har kommer att påverka undersökningen. I egenskap av förälder, men också pedagog, är det våra egna erfarenheter som har lett oss in på ämnet föräldrasamverkan. Vi är två mammor uppvuxna i Sverige, vilket påverkar hur vi ser på föräldrasamverkan i förskolan. Vi har också olika förväntningar på vad resultatet av undersökningen kommer att bli, detta kallas förväntningshorisont. Utifrån våra förväntningar väljer vi att undersöka vissa saker framför andra. Ordet hermeneutik betyder tolkningslära. En aspekt enligt hermeneutiken är att ingen någonsin möter världen objektivt, alltså aldrig utan förförståelse eller fördomar. Alla har någon form av förförståelse. Denna förförståelse i sig är till stor del omedveten, det är dock den som avgör om vi kan förstå ett sammanhang eller inte, det gör den på det sättet

nödvändig. För att kunna tyda något måste man ha en viss förförståelse för objektet som sådant (Gilje & Grimen, 1992). Om vi inte hade varit mammor med barn i förskolan, som dessutom utbildar sig till pedagoger, kanske vi inte hade upptäckt de delar i fenomenet föräldrasamverkan som vi nu väljer att undersöka.

8.2 Enkätundersökning

Vi har i vår undersökning valt att använda oss av enkäter då vi genom detta får ett brett underlag och på så sätt får ta del av många pedagogers och föräldrars åsikter. Ett annat alternativ skulle kunna vara att göra djupintervjuer vilket hade resulterat i en mer djupgående inblick av varje svarandes åsikter, å andra sidan hade vi inte fått ta del av så många olika åsikter och på så sätt kunnat dra en generell slutsats. Vi har använt oss av en enkät som riktar sig till föräldrar och en som riktar sig till pedagoger.

I val av frågor i enkäten har vi utgått från syftet enligt vad Stukát (2005) skriver. Vi har samma utgångspunkt i frågorna till föräldrar och pedagoger för att kunna göra en jämförelse i de olika resultaten. Frågorna är formulerade utifrån Kan, Vill och Förstå som vi tidigare beskrivit i avsnittet om implementeringsteorin (Rothstein, 2001). Avsnittet i lpfö 98 om föräldrasamverkan gjordes till frågor och pedagogerna fick svara på i vilken utsträckning de vill, kan och har förståelse för att genomföra det som står i läroplanen om föräldrasamverkan, de fick också gradera hur viktigt de tycker det är att man genomför det som står där. Föräldrarna fick bland annat frågan hur bra de tycker att arbetslaget är på att genomföra det som står i läroplanen om föräldrasamverkan och även gradera hur viktigt de tycker att det är att arbetslaget faktiskt genomför det. Båda parter fick svara på i vilken utsträckning de anser att föräldrasamverkan påverkar barnens vardag och föräldrarna även hur mycket tid de är villiga att lägga ner på samverkan för att få mer inflytande i verksamheten. För att se hela enkäterna och dess resultat se bilaga 1 och 2.

Förstå-begreppet i enkäterna anser vi är det mest komplexa eftersom för att *kunna* måste man i många fall *förstå*. Exempelvis i fråga 1 i föräldraenkäten där vi frågar om föräldrar tagit del av information om verksamhetens olika delar. För att de ska kunna använda sig av denna information måste de förstå vad informationen innebär. I fråga 12 i föräldraenkäten får de frågan i vilken utsträckning de har kunskap/redskap att medverka i den pedagogiska planeringen. Att kunna medverka i den pedagogiska verksamheten kräver att man har förståelsen för hur, det vill säga ha redskap att kunna medverka. Följande frågor i enkäterna behandlar föräldrars och pedagogers förståelse för föräldrasamverkan: Fråga 1,4,5,8,9,10,11 och 12 i föräldraenkäten, samt även frågorna 4,10 och 11 i pedagogenkäten. Att det blivit färre frågor som behandlar förstå-begreppet i pedagogenkäten beror på att vi förutsätter att pedagoger har en förförståelse för sitt uppdrag att bedriva föräldrasamverkan.

Begreppet *kan* är något mer tydligt än förstå och innefattas av bland annat frågorna i hur stor utsträckning föräldrarna anser att de tillåts påverka verksamheten och i vilken utsträckning de använder sig av de olika forum för att upprätthålla en föräldrasamverkan. För att kunna påverka verksamheten måste pedagogerna tillåta dem att göra det. Följande frågor i föräldraenkäten behandlar kan-begreppet: 1,3,4,6,12 och 13. I pedagogenkäten behandlas kan i frågorna 6,8,10 och 12.

Begreppet *vill* behandlas bland annat i fråga 2 i föräldraenkäten som direkt frågar hur stort inflytande föräldrarna vill ha på förskolan. Vill begreppet behandlar vi även i fråga 4 där vi ställer frågan i vilken utsträckning de påverkar sitt barns förskola där vi menar att för att påverka så måste man ha en vilja att påverka. Samt i fråga 13 där vi frågar hur mycket tid

föräldrarna är villiga att lägga ner på barnets förskola. Följande frågor i föräldraenkäten behandlar vill-begreppet 1,2,4 och 13 samt frågorna 2,3,7 och 9 i pedagogenkäten.

En reaktion vi fått från både föräldrar och pedagoger är att de saknar svarsalternativet vet ej. De menar att de alternativ som funnits måste fyllas i som antaganden och kanske därför blir något missvisande. Vi har valt att utelämna detta svarsalternativ då det är svårt att bearbeta och se ett resultat från detta alternativ. Med de erfarenheter vi har fått genom att utforma enkäter och ta del av resultaten inser vi att vi skulle formulera frågorna på lite annorlunda sätt så att vi lättare och utan så många tolkningsmöjligheter komma åt begreppen kan, vill och förstå. Med andra frågor och svarsalternativ är det också möjligt att vi skulle ha nått djupare ner i undersökningen och nått mer eller andra delar som lett oss till fler och andra slutsatser.

8.3 Genomförande

Efter överenskommelse med rektorn för vår valda förskola tillverkades 140 enkäter till föräldrar och 25 enkäter till pedagoger. Rektorn fick ta del av enkäterna och även informera sin personal innan vi kom för att dela ut dem. Vi pratade personligen med pedagogerna och lämnade över pedagogenkäterna till dem. Föräldraenkäterna placerades ett exemplar i varje barns fack förutom där det fanns syskonpar, de fick ett exemplar per familj. Till enkäten fanns ett försättsblad med en beskrivning av oss och vår undersökning. Där stod också att vi önskade få tillbaka den ifylld efter ca 5 dagar, vi bad dem att åter lägga den i sitt barns fack. Vi satte också upp en påminnelserapp i varje entré. Pedagogerna informerades om att de inte behövde lägga tid och energi på att få tillbaka enkäterna från föräldrarna då detta skulle kännas som att lägga på dem ytterligare arbetsbörda i ett redan fullspäckat schema. När vi kom för att samla in enkäterna hade vi fått 34 ifyllda föräldraenkäter och 9 pedagogenkäter. Vilket motsvarar 25 till 30 procent. Den låga svarsfrekvensen tror vi bland annat kan bero på att tiden för undersökningen låg vecka 48-49 alltså endast några veckor innan jul. Det kan också bero på att de flesta föräldrar till barn på denna förskola arbetar heltid vilket kan göra fritiden begränsad i många fall. Att det blev ett lågt utfall på pedagogenkäten kan bero på att det var många ordinarie sjuka och därför många vikarier. Efter ytterligare påtryckningar fick vi in ytterligare en ifylld pedagogenkät och två föräldraenkäter. Antalet blev i slutändan 36 föräldraenkäter och 10 pedagogenkäter. Av de 36 föräldrarna var 9 män och resterande kvinnor pedagogerna var uteslutande kvinnor. Svaren förde vi in i tabeller som sedan räknades i Excel. Vi räknade om antalet svarande, i svarsalternativen, i procentform. Detta för att vi anser att det ger en tydligare bild av resultatet.

Vår undersökning valde vi att placera i en stadsdel som vi anser representerar en svensk medelklass. Föräldrarna är blandat utbildade, både lågutbildade och högutbildade. De flesta barnen har två sammanboende föräldrar men det finns även barn i familjer med skilda föräldrar. Barngrupperna består inte av en stor etnisk mångfald. Förskolan ligger i utkanten av en större stad och består av blandad bebyggelse såsom villor, bostadsrätter och hyresrätter. Som vi nämnt tidigare har vi valt att använda oss av en relativt stor förskola med sju avdelningar. Byggnaden är av traditionell L-form byggd på slutet av 1970-talet. Avdelningarna är sammanlänkade av en korridor med dörrar mellan varje avdelning. Barngrupperna på avdelningarna är åldershomogena allt från 1 år till 5-6 år. På varje avdelning jobbar 3-4 personal med en barngrupp på 17 – 24 barn. Pedagogerna ”följer” barnen genom hela tiden i förskolan, det vill säga de pedagoger som skolar in på ”småbarnsavdelningen” följer sedan barnen till nästa avdelning. Barngrupp och personal håller ihop och byter istället lokal/avdelning. Att pedagogerna följer barnen genom åren tror vi kan påverka vår undersökning i den mening att de endast var femte år har inskolningar, förutom om det börjar äldre barn, och det då kan vara lätt att missa exempelvis information

om läroplanen om det inte finns klara rutiner för vad som skall informeras om då man tar emot nya föräldrar.

Förskolan har en stark prägel av Reggio Emilia pedagogik vilken bland annat innebär att inredningen ska vara höjdanpassad efter den aktuella barngruppens ålder. Alla barn sitter på låga stolar vid låga bord, barnens krokar och fack är höjdanpassade. Reggio Emilia bygger även på skapande verksamhet och varje avdelnings centrala punkt är en ateljé som uppmuntrar till skapande. Personalen består enbart av kvinnor i blandade åldrar med olika lång yrkeserfarenhet. Vi har gett samma enkät till både barnskötare och förskollärare.

8.4 Etiska aspekter

När det gäller de etiska aspekterna hade varje enkät till varje förälder och pedagog ett försättsblad som garanterade anonymitet. Där fanns även namn och nummer till oss och handledaren ifall det var någon som hade frågor eller andra undringar.

9. Resultat

Vi kommer här att redovisa resultatet av vår enkätundersökning. Vi har valt att i resultatredovisningen utgå från implementeringsteorins *kan, vill och förstå* frågor. Implementeringsteorin innehåller fler delar men vi har valt att fokusera på dessa begrepp. Begreppet förstå kan bli komplext då det i många fall handlar om att förstå vad man ska kunna. Förstå-begreppet har därför inte fått någon egen del i resultatet men är därför inte mindre viktig utan kommer att vävas in i resultatredovisningen samt i vår slutsats och vår diskussion.

Den låga svarsfrekvensen kan ha påverkat de resultat som vi kommit fram till. Vi tolkar utifrån de resultat vi funnit men kan egentligen inte dra några självklara slutsatser som skulle vara allmängiltiga om svarsfrekvensen hade varit högre.

Vi kommer att börja med att redogöra resultaten av de frågor som berör de omkringliggande faktorer som vi tror kan ha en påverkan på våra kan, vill och förstå-frågor. Exempel på faktorer vi tagit upp är: relation, tid och information. Tabellerna i resultaten är i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

9.1 Relation/tillit

För att föräldrasamverkan ska fungera krävs en bra och förtroendefull relation. I en trygg och tillitsfull relation kan det mesta tillåtas. En trygg relation mellan föräldrar och pedagoger kan bidra till att barnens relation till pedagogerna blir trygg. Nedanstående tabeller är i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 1:

Hur känns din relation/tillit till följande?

	dålig 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4
Pedagogerna	0	3	31	66
Verksamheten i stort	0	9	71	20
Föräldraråd/styrelse	3	23	60	13
Rektor	6	26	56	12

Tabell 1: Relation/tillit, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 7 föräldraenkät. På denna fråga har 30-35 föräldrar svarat, några har valt att avstå från att svara på vissa kategorier (se fråga 7 bilaga 1).

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 2:

Hur känns din relation/tillit till följande?

	dålig 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4
Föräldrarna	0	0	30	70
Föräldraråd/styrelse	10	10	50	30
Närmsta chef	0	0	89	11
Rektor	0	0	80	20

Tabell 2: Relation/tillit, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 7 pedagogenkäten. På denna fråga har 9-10 pedagoger svarat, en har valt att inte svara på en av kategorierna (se fråga 7 bilaga 2).

Relationen mellan föräldrar och pedagoger har fått ett mycket högt betyg. 100 procent av pedagogerna anser att deras relation till föräldrarna är bra eller mycket bra medan 97 procent av föräldrarna tycker detsamma. Även föräldrarnas relation/tillit till verksamheten i stort har fått ett högt betyg, 89 procent tycker att relationen/tilliten är bra eller mycket bra.

Kanske kan det vara så att föräldrasamverkan kan fungera om parterna har en bra relation till varandra, även om det finns mindre brister i andra delar av samverkan. För att få en optimal föräldrasamverkan behövs en bra och tillitsfull relation pedagoger och föräldrar emellan.

9.2 Föräldrasamverkans effekt på barnen

Anledningen till att man har en föräldrasamverkan borde vara för att barnet ska få ut bästa möjliga av sin tid på förskolan. Vi har här undersökt i vilken utsträckning föräldrar och pedagoger anser att det påverkar barnens vardag på förskolan. Tabellerna är i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 3:

I vilken utsträckning tror du att föräldrasamverkan påverkar ditt barns vardag på förskolan?

inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
0	21	67	12

Tabell 3: Samverkan påverkar vardagen, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 11 i föräldraenkäten. På denna fråga har 33 föräldrar svarat, tre har valt att avstå från att svara.

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 4:

I vilken utsträckning anser du att föräldrasamverkan påverkar barngruppen?

inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
0	20	10	70

Tabell 4: Samverkan påverkar vardagen, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 13 i pedagogenkäten. På denna fråga har 10 pedagoger svarat.

På frågan om föräldrasamverkan påverkar barnens vardag i barngruppen svarade föräldrar och pedagoger ganska lika. Båda parter ansåg att föräldrasamverkan var relativt viktigt för barnen, 80 procent av pedagogerna och 79 procent av föräldrarna tyckte att det är ganska mycket eller mycket viktigt med en god föräldrasamverkan.

Detta är en viktig fråga som i fortsatt forskning är något man skulle kunna gå vidare med. Vi har valt att inte undersöka detta närmare i denna undersökning.

9.3 Tid

Hur mycket tid föräldrar är beredda att lägga på sitt barns förskola för att få mer inflytande i verksamheten kan man utläsa i tabellen nedan, som är i procentform. För att se faktiska antalet svarande se bilaga 1.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 5:

Hur mycket tid är du beredd på att lägga på ditt barns förskola för att få mer inflytande i verksamheten?

Inget	1-2 timmar per vecka	3-5 timmar per vecka	1-2 timmar per månad	3-5 timmar per månad	1-2 timmar per termin	3-5 timmar per termin
6	23	9	26	11	9	17

Tabell 5: Tid, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 13 i föräldraenkäten. På denna fråga har 35 föräldrar svarat.

Vi kan se att föräldrar i undersökningen överlag är beredda att lägga ner relativt mycket tid för att få inflytande över verksamheten. Vi tolkar detta resultat som att många föräldrar både kan och är villiga att lägga mycket tid på sitt barns förskola.

9.4 Information

I vår enkät har vi ställt frågan till föräldrar och pedagoger i vilken utsträckning de har tagit del och gett information om verksamhetens olika delar. Tabellerna nedan visar föräldra- respektive pedagogsvar i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 6:

Har du tagit del av information om följande på ditt barns förskola?

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I ganska stor utsträckning 3	I mycket stor utsträckning 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	6	8	53	33
Val av mat	20	40	29	11
Öppettider	8	11	17	64
Pedagogiska verksamheten	6	14	53	28
Ditt barns utvecklingsplan	3	26	37	34
Personalens sammansättning	8	25	45	22
Barngruppens storlek	8	22	45	25
Organisering	14	49	29	9

Tabell 6: Information, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 1 i föräldraenkäten. På denna fråga har 36 föräldrar svarat.

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 7:

I vilken utsträckning har du informerat föräldrarna om följande?

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I ganska stor utsträckning 3	I mycket stor utsträckning 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	0	10	20	70
Val av mat	10	40	40	10
Öppettider	0	0	20	80
Pedagogiska verksamheten	0	0	30	70
Sitt barns utvecklingsplan	0	0	30	70
Personalens sammansättning	0	10	30	60
Barngruppens storlek	10	10	10	70
Organisering	10	40	40	10

Tabell 7: Information, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 1 i pedagogenkäten. På denna fråga har 10 pedagoger svarat.

Angående information om verksamheten är majoriteten av både föräldrar och pedagoger nöjda dock med några få undantag. Att pedagogerna informerar föräldrarna om verksamhetens olika delar och mål är en förutsättning för att föräldrarna ska *förstå* hur verksamheten är uppbyggd och en god föräldrasamverkan skall *kunna* komma till stånd.

Enligt tabellerna ovan betygssätter pedagogerna informationsflödet på förskolan högre än vad föräldrarna gör. Den kategori som fått högst betyg hos båda parter är information om

öppettider. Detta kan bero på att det är en grundläggande förutsättning för att verksamheten ska fungera. Det handlar om respekt för pedagoger och föräldrars behov av barnomsorg. Att som förälder vara informerad om förskolans öppettider är viktigt för att det vardagliga familjelivet skall fungera. Föräldrars arbetsliv påverkas direkt av förskolans öppettider.

När det gäller kategorin val av mat har båda parter satt ett lägre betyg än i de andra kategorierna. Vi har dock inte sett tendenser till att föräldrarna skulle vara missnöjda med maten, det kan vara så att de är nöjda och därför inte har behov av att påverka val av mat.

9.5 Läroplansinformation

För att en god föräldrasamverkan enligt läroplanen, lpfö 98, ska komma till stånd bör båda parter ha tagit del av texten och förstått sin del i samverkan. Vi har därför ställt frågan till föräldrarna om de tagit del av läroplanen när det gäller föräldrasamverkan. Vi har också ställt frågan till pedagogerna i vilken utsträckning de tror att föräldrarna tagit del av den. Vi fick följande resultat uträknat i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 8:

Har du tagit del av Läroplanen för förskolan när det gäller avsnitten om föräldrasamverkan?

inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
26	56	12	6

Tabell 8: Läroplansinformation, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 5 i föräldraenkäten. På denna fråga har 34 föräldrar svarat.

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 9:

I vilken utsträckning tror du att föräldrarna har tagit del av läroplanen för förskolan, när det gäller avsnitten om föräldrasamverkan?

inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
10	90	0	0

Tabell 9: Läroplansinformation, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 5 i pedagogenkäten. På denna fråga har 10 pedagoger svarat.

Alla pedagoger tror att föräldrarna inte alls eller i ganska liten utsträckning har tagit del av läroplanstexten om föräldrasamverkan. Den största delen av föräldrarna håller med förutom 12 procent som anser sig ha tagit del av den i ganska stor utsträckning och 6 procent anser sig ha tagit del av läroplanen i mycket stor utsträckning. En kommentar från en förälder lyder: ”Har ej fått se läroplanen, borde vara obligatoriskt att föräldrarna får läsa denna i ett tidigt stadie”. Vi har ställt oss frågan om bristen på information om läroplanen kan bero på att vår aktuella förskola är en åldershomogen förskola, det vill säga de flesta barn skolas in på en ”småbarnsavdelning” och flyttar vidare genom huset tillsammans med sina pedagoger. Vilket innebär att pedagogerna i stort sett bara har ”nya” föräldrar var femte år (kan givetvis förekomma undantag när äldre barn börjar på förskolan). Kanske saknas rutiner över vad som ska informeras till ”nya” föräldrar?

9.6 Förståelse för sin roll

Efter att vi undersökt i hur stor utsträckning föräldrar har tagit del av läroplanstexten har de också fått svara på i vilken utsträckning de vet vad som förväntas av dem när det gäller föräldrasamverkan på förskolan. För att kunna uppfylla de förväntningar som pedagogerna har på föräldrarna måste föräldrarna *förstå* vad som förväntas av dem. Uträknat i procent fick vi följande resultat, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 10:

Vet du som förälder vad som förväntas av dig när det gäller föräldrasamverkan på förskolan?

inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
24	48	24	3

Tabell 10: Förståelse

Tabellkommentar: Fråga 10 i föräldraenkäten. På denna fråga har 33 föräldrar svarat.

Ovan kan vi tydligt se att alla inte är fullt insatta i sin roll i föräldrasamverkan. 72 procent svarar att de inte alls eller i ganska liten utsträckning vet vad som förväntas av dem när det gäller föräldrasamverkan. Har man som förälder inte tagit del av läroplanstexten, det vill säga läst den själv och inte fått den i andrahands information av pedagogerna, kan det vara svårt att veta vad som förväntas av en som förälder. Det kan också vara svårt om man som förälder inte har verktyg och kunskap att tolka läroplanstexten som är en lagtext. Enligt läroplanen har vi som pedagoger uppdraget att informera föräldrarna om vilka möjligheter till påverkan de har. Pedagogerna har kunskap och verktyg att tolka läroplanstexten, eller i alla fall borde ha det.

9.7 Kan

Här kommer vi att använda oss av implementeringsteorins *kan* när vi tittar på i vilken utsträckning pedagoger har kunskap och verktyg att genomföra läroplansuppdraget men också i vilken utsträckning de anser att de kan genomföra uppdraget. Vi kommer även att titta på i vilken utsträckning föräldrarna anser att pedagogerna genomför det. Vidare kommer vi att titta på forum som skulle kunna påverka i vilken utsträckning en föräldrasamverkan kan komma till stånd.

9.8 Kunskap och verktyg

För att det ska kunna bli en fungerande föräldrasamverkan bör pedagogerna ha kunskap och redskap att tolka läroplanstexten och att förmedla denna till föräldrarna. Tabellerna är, uträknade i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2. Frågekategorierna är en direkt omskrivning av delen i läroplanen som behandlar föräldrasamverkan.

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 11:

I hur stor utsträckning har du fått verktyg och kunskap om hur du på bästa sätt kan genomföra följande?

	Inte alls 1	Ganska lite 2	Ganska mycket 3	Mycket 4
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	22	56	22
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	33	33	33
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	33	44	22
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	0	67	22	11
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	44	33	22
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	11	67	22	0

Tabell 11: Kunskap/redskap, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 10 i pedagogenkäten. På denna fråga har 9 pedagoger svarat.

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 12:

Hur bra anser du att du kan genomföra följande?

	Inte alls 1	Ganska lite 2	Ganska mycket 3	Mycket 4
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	0	80	20
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	0	50	50
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	0	80	20
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	10	30	60	0
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	0	90	10
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	10	50	40	0

Tabell 12: Arbetslagets genomförande, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 8 i pedagogenkäten. På denna fråga har 10 pedagoger svarat.

Föräldrarna fick frågan hur bra de tycker att arbetslaget är på att genomföra de olika delarna i läroplanen som pedagogerna fick frågan om de hade kunskap och verktyg att genomföra.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 13:

Hur bra tycker du att arbetslaget är på följande?

	Inte alls 1	Ganska lite 2	Ganska mycket 3	Mycket 4
Ge dig och ditt barn en god introduktion i förskolan	6	3	37	54
Föra fortlöpande samtal med dig angående ditt barns trivsel och utveckling.	0	14	34	51
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	3	18	26	53
Ge dig möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	9	24	56	12
Beakta dina synpunkter angående verksamheten	0	26	50	24
Göra dig delaktiga i utvärderingen av verksamheten	3	41	38	18

Tabell 13: Arbetslagets genomförande, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 8 i föräldraenkäten. På denna fråga är det 34-35 föräldrar som svarat. Några har valt att avstå vissa kategorier, se enkätsvar och tillhörande kommentarer i bilaga 1

I tabell 11 kan man utläsa att pedagogerna anser att de i ganska liten utsträckning har verktyg och kunskap att göra föräldrarna delaktiga i utvärderingen av verksamheten. Vilket stämmer överens med tabell 12 där pedagogerna svarat på frågan i vilken utsträckning de kan göra föräldrarna delaktiga i utvärderingen av verksamheten. 56 procent av föräldrarna tycker dock att arbetslaget är bra eller mycket bra på att göra dem delaktiga i utvärderingen. Detta skulle kunna bero på att föräldrarna är nöjda med att de vet att en utvärdering är genomförd och finns tillgänglig om de så skulle önska. Det skulle också kunna vara så att de inte känner ett större behov av att ta del av utvärderingen.

När det gäller den pedagogiska planeringen anser 67 procent av pedagogerna att de har ganska lite kunskaper och verktyg att ge föräldrarna möjlighet att påverka planeringen. Även om 60 procent enligt tabell 12 anser att de är bra på att ge föräldrarna möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen. Vad kan de tvetydiga svaren bero på? Å ena sidan anser pedagogerna att de kan ge föräldrarna möjlighet att påverka å andra sidan saknar de kunskap och verktyg för att göra detta. Kan det vara så att det saknas forum för hur och när man ska tillåta föräldrar att påverka?

Kan detta bero på att 80 procent av pedagogerna anser att föräldrarna har ganska lite kunskaper och redskap att medverka i den pedagogiska planeringen (se fråga 12 i bilaga 2)? Detta skulle vidare kunna försvåra för pedagogerna när det kommer till att involvera föräldrarna i den pedagogiska planeringen, då de skulle kunna befinna sig på olika nivåer när det gäller kunskap och verktyg?

Enligt tabellerna ovan betygsätter föräldrarna överlag arbetslagets genomförande av läroplanen högre än vad pedagogerna själva anser sig ha kunskap och verktyg att göra. Detta skulle kunna bero på att pedagogerna har svårt att se sin egen betydelse för verksamheten de arbetar i. Omkringliggande faktorer som storlek på barngrupp och tidsbrist skulle också kunna påverka deras inställning till sin arbetsinsats. Kanske har de inte heller fått ta del av positiv feedback från föräldrar och ledning?

9.9 Samverkansforum

Att *kunna* ha en fungerande föräldrasamverkan kräver att man har olika forum där båda parter känner att man får sin röst hörd och där man känner sig trygg. Vi har därför undersökt vilka situationer föräldrar och pedagoger använder sig av för att upprätthålla en god föräldrasamverkan. Tabellerna nedan visar i procent de forum pedagoger och föräldrar använder sig av för att upprätthålla en föräldrasamverkan. För att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 14:

I vilken utsträckning använder ni er av följande situationer för att upprätthålla en föräldrapedagogsamverkan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
Dagliga kontakten i tamburen	3	11	44	42
Föräldramöte	0	25	42	33
Utvecklingssamtal	0	30	30	39
Genom föräldraråd/styrelse	37	43	11	9

Tabell 14: Samverkansforum, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 6 i föräldraenkäten. På denna fråga har mellan 33-35 föräldrar svarat då några valt att avstå att svara på vissa kategorier (se fråga 6 bilaga 1).

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 15:

I vilken utsträckning använder du dig av följande situationer för att upprätthålla en pedagog-föräldrasamverkan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
Dagliga kontakten i tamburen	0	10	30	60
Föräldramöte	0	0	50	50
Utvecklingssamtal	0	10	10	70
Genom föräldraråd/styrelse	20	10	50	10

Tabell 15: Samverkansforum, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 6 i pedagogenkäten. På denna fråga har 9-10 pedagoger svarat då någon pedagog valt att avstå från att svara på vissa kategorier (se fråga 6 i bilaga 2).

Tabellerna visar att pedagogerna i större utsträckning än föräldrarna använder sig av alla de olika forumen för att upprätthålla en god föräldrasamverkan. Föräldrar delgav i vår undersökning att den dagliga kontakten i tamburen var det forum som de använde sig mest av för att upprätthålla en föräldrasamverkan. 100 procent av pedagogerna uppger att de använder sig av utvecklingssamtal i ganska mycket eller i mycket stor utsträckning samtidigt som 69 procent av föräldrarna i undersökningen tycker detsamma. Det skulle kunna vara så att kontakten i tamburen är ett mer informellt forum samtidigt som utvecklingssamtalssituationen i allra högsta grad är ett formellt forum vilket kan göra att föräldrarna i viss mån kan känna sig underlägsna pedagogerna i detta forum. Att pedagogerna använder sig av utvecklingssamtal kan vara för att de här i större utsträckning använder sig av sin yrkeskunskap och på så vis har ett övertag i situationen. Samtidigt kan det vara så att tamburkontakten är mer jämlik vilket kan göra att föräldrar känner sig mer trygga här. Med den kunskapen pedagogerna har är det viktigt att de inte missbrukar makten denna ger.

Att kategorin föräldraråd/styrelse har fått relativt låg procentsats av föräldrarna men hög av pedagogerna kan bero på bristande information om detta forum från förskolans sida. Då vi fått kommentarer från föräldrarna: ”Har ej haft kontakt med föräldraråd/styrelse.”

9.10 Vill

För att det ska bli en fungerande föräldrasamverkan krävs att det från båda parter finns en vilja att genomföra den. Det spelar ingen roll om det finns forum och möjligheter för att genomföra samverkan, finns inte viljan blir det ändå ingen bra samverkan.

Tabellerna nedan visar i procent i vilken utsträckning båda parter vill genomföra föräldrasamverkan. För att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 16:

Hur stort inflytande *vill* du ha på ditt barns förskola när det gäller följande?

	Inget inflytande 1	Lite inflytande 2	Ganska mycket inflytande 3	Mycket inflytande 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	3	45	39	12
Val av mat	6	32	47	15
Öppettider	0	26	47	26
Pedagogiska verksamheten	0	32	41	26
Ditt barns utvecklingsplan	0	15	24	62
Personalens sammansättning	3	24	36	36
Barngruppens storlek	0	12	36	52
Organisering	9	42	36	12

Tabell 16: Vill, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 2 i föräldraenkäten. På denna fråga har 33-34 föräldrar svarat, några har valt att avstå att svara på vissa kategorier (se fråga 2 bilaga 1).

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 17:

Hur stort inflytande *vill* du att föräldrarna ska ha på förskolan när det gäller följande?

	Inget inflytande 1	Lite inflytande 2	Ganska mycket inflytande 3	Mycket inflytande 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	0	60	40	0
Val av mat	20	20	50	10
Öppettider	30	30	30	10
Pedagogiska verksamheten	0	20	70	10
Ditt barns utvecklingsplan	0	10	30	60
Personalens sammansättning	40	50	0	10
Barngruppens storlek	0	0	20	80
Organisering	0	78	11	11

Tabell 17: Vill, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 2 i pedagogenkäten. På denna fråga har 9-10 pedagoger svarat, någon pedagog har valt att avstå från att svara på sista kategorin (se fråga 2 bilaga 2).

Hur stort inflytande *vill* föräldrarna ha på förskolans verksamhet och hur stort inflytande vill pedagogerna att föräldrarna skall ha på verksamheten? Vi ser i enkätsvaren att viljan från föräldrarna att ha inflytande var större än viljan från pedagogerna att ge inflytande.

Föräldrar och pedagoger är överens om att föräldrarna skall ha mycket inflytande över sitt eget barns utvecklingsplan. Båda parter tycker även att föräldrarna ska ha stort inflytande över barngruppernas storlek. På senare år har förskolornas barngrupper till stor del ökat. När det gäller barngruppernas storlek står pedagoger och föräldrar oftast på samma sida och strävar efter mindre grupper vilket i förlängningen skulle kunna gynna både pedagogernas arbetssituation och barnens vistelsetid.

Resultatet visar att båda parter i stor utsträckning vill att föräldrarna skall ha inflytande över verksamheten, det som skiljer sig något är att pedagogernas vilja är något mindre än föräldrarnas. Som vi nämnde tidigare är det viktigt att viljan finns hos båda parter. Kanske är det så att för att det ska bli en optimal föräldrasamverkan måste viljan var lika stor hos båda parter? I slutändan kanske det kan fungera så länge viljan finns i någon utsträckning hos både föräldrar och pedagoger.

Vi har ovan tittat på pedagogernas och föräldrarnas vilja att genomföra de olika delarna i verksamheten och ska nu gå vidare och se pedagogernas vilja att genomföra en föräldrasamverkan enligt läroplanstexten.

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 18:
Hur bra anser du att du *vill* genomföra följande?

	dåligt 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	0	0	100
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	0	0	100
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	0	0	100
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	0	10	50	40
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	10	50	40
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	0	10	50	40

Tabell 18: Vill genomföra läroplansuppdraget, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 9 i pedagogenkäten. På denna fråga har 10 pedagoger svarat.

Som vi kan se i tabellen ovan är viljan hos pedagogerna mycket stor att utföra sitt uppdrag när det gäller föräldrasamverkan. De tre översta kategorierna fick ett entydigt svar där 100 procent av pedagogerna vill genomföra dessa delar på ett mycket bra sätt. De sista tre fick ett något lägre resultat vilket skulle kunna bero på att dessa kategorier kräver ett samarbete med föräldrarna där det krävs en respons. Det behövs där en tvåvägskommunikation för att det ska bli ett gott resultat medan det i de tre första kategorierna i stort sätt kan fungera med en envägskommunikation från pedagogerna.

9.11 Tillåts

Vi ska nu titta på i vilken utsträckning föräldrarna *tillåts* att utöva inflytande över verksamheten. I tabellerna nedan kan man se i vilken utsträckning pedagogerna tillåter inflytande av föräldrar i verksamheten. Detta jämförs med i vilken utsträckning föräldrar anser att de tillåts ha inflytande över den. Tabellerna nedan är i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2.

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 19:

I hur stor utsträckning *tillåts* du att påverka verksamheten på förskolan när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	44	41	15	0
Val av mat	56	32	9	3
Öppettider	56	33	0	11
Pedagogiska verksamheten	33	48	12	6
Ditt barns utvecklingsplan	15	24	44	18
Personalens sammansättning	66	31	3	0
Barngruppens storlek	79	12	6	3
Organisering	67	27	6	0

Tabell 19: Tillåts, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 3 i föräldraenkäten. På denna fråga har 33-36 föräldrar svarat, några föräldrar har valt att avstå att svara på vissa kategorier (se fråga 3 bilaga 1).

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 20:

I hur stor utsträckning tillåter du föräldrarna ha inflytande i förskolan när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	10	60	20	10
Val av mat	30	50	10	10
Öppettider	44	11	33	11
Pedagogiska verksamheten	0	40	40	20
Ditt barns utvecklingsplan	0	0	40	60
Personalens sammansättning	56	22	11	11
Barngruppens storlek	33	33	22	11
Organisering	33	44	11	11

Tabell 20: Tillåts, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 3 i pedagogenkäten. På denna fråga har 9-10 pedagoger svarat. Någon pedagog har valt att avstå från att svara på vissa kategorier (se fråga 3 bilaga 2).

Enligt undersökningen anser föräldrarna att de i hög grad inte *tillåts* påverka verksamheten förutom när det gäller sitt eget barns utvecklingsplan, där anser 62 procent att de tillåts påverka i ganska mycket eller mycket stor utsträckning. Flera kommentarer från föräldrarna tyder på att man inte vet om man tillåts påverka då man som förälder inte vet hur man ska gå tillväga eller inte haft anledning att försöka.

9.12 Påverkan

Vi har nu sett i vilken utsträckning föräldrar och pedagoger *vill* att föräldrar har inflytande över verksamheten och i vilken utsträckning pedagogerna *tillåter* ett inflytande. Nu ska vi se i vilken utsträckning båda parter anser att det *faktiskt sker* en påverkan. Tabellerna nedan är i procentform, för att se faktiska antalet svarande se bilaga 1 och 2

Förälder

Följande fråga ligger till grund för tabell 21:

I hur stor utsträckning påverkar du ditt barns förskola när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	71	26	3	0
Val av mat	65	35	0	0
Öppettider	68	24	9	0
Pedagogiska verksamheten	68	26	3	3
Ditt barns utvecklingsplan	29	38	26	6
Personalens sammansättning	79	18	3	0
Barngruppens storlek	75	19	6	0
Organisering	82	18	0	0

Tabell 21: Påverkan, föräldrar

Tabellkommentar: Fråga 4 i föräldraenkäten. På denna fråga har 33-36 föräldrar svarat, några har valt att avstå från att svara på vissa kategorier (se fråga 4 bilaga 1).

Pedagog

Följande fråga ligger till grund för tabell 22:

I hur stor utsträckning anser du att föräldrarna påverkar förskolan när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4
Dagliga rutiner t.ex. tider för måltider, tider för utevistelser	10	90	0	0
Val av mat	60	40	0	0
Öppettider	30	20	30	20
Pedagogiska verksamheten	0	80	10	10
Ditt barns utvecklingsplan	0	20	60	20
Personalens sammansättning	80	10	0	10
Barngruppens storlek	60	30	0	10
Organisering	80	10	0	10

Tabell 22: Påverkan, pedagoger

Tabellkommentar: Fråga 4 i pedagogenkäten. På denna fråga har 10 pedagoger svarat.

I tabellerna ovan kan vi se att föräldrar och pedagoger i hög grad är överens om att föräldrar har en mycket liten påverkan på förskolans verksamhet. Vi har fått kommentarer som bekräftar detta. Pedagogkommentar: ”Jag önskar att föräldrarna skulle fightas lite mer för sina barns vardag!!” Föräldrakommentarer: ”Önskar att det var mer!”, ”Man vet inte vad man har möjlighet att påverka. Allt är väldigt pengastyrkt.” ”Har gett upp. Känner inte att man lyssnar”.

Den största delen av föräldrarna svarar att de inte alls påverkar verksamhetens olika delar som tagits upp i enkäten medan endast en mycket liten del anser att de påverkar i ganska stor eller mycket stor utsträckning. Detta bekräftas av pedagogerna som anser att föräldrarna inte alls eller i liten grad påverkar de olika delarna i verksamheten.

9.13 Översikt

Vi har i diagrammet nedan valt att göra en jämförelse av våra grundfrågor kan, vill och förstå. Hur bra anser pedagogerna att de *kan* utföra läroplanstexten om föräldrasamverkan, i hur stor utsträckning de *vill* genomföra det och i hur stor utsträckning de har *verktyg och kunskap* det vill säga förståelse att tolka och genomföra läroplanstexten. Texten som rör föräldrasamverkan har delats upp i sex påståenden som pedagogerna fått gradera sin kunskap, vilja och förståelse för. Diagrammet är konstruerat efter en sammanslagning av de olika kategoriernas medelvärde i frågorna 8,9 och 10 i pedagogenkäten, för att se faktiska antalet svarande och kategorier se bilaga 2.

Som man kan utläsa i diagrammet nedan är viljan större än möjligheterna att utföra en god föräldrasamverkan. Pedagogerna graderar sina kunskaper och redskap att utföra det lägre än både viljan och att de kan.

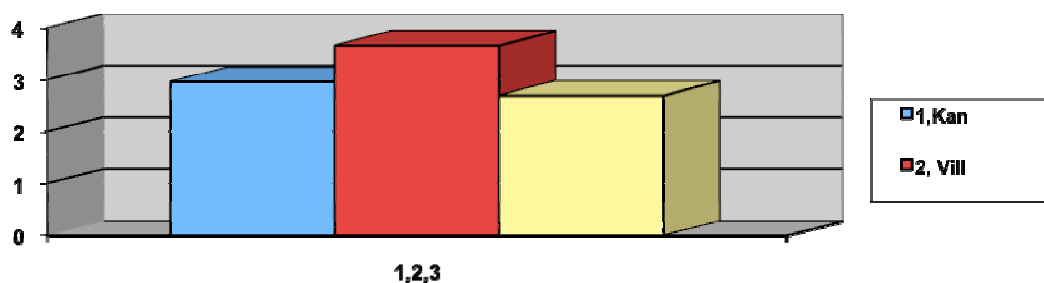
Pedagog

Följande frågor ligger till grund för figur 3:

Hur bra anser du att du *kan* genomföra följande?

I hur stor utsträckning *vill* du genomföra följande?

I hur stor utsträckning har du fått verktyg och kunskap om hur du på bästa sätt kan genomföra följande?

Figur 3: Sammanställning kan, vill och kunskap redskap

Kommentar: Diagrammet bygger på fråga 8,9 och 10 i pedagogenkäten. På fråga 8 och 9 har 10 pedagoger svarat, på fråga 10 har 9 pedagoger svarat.

10. Slutsats/analys

Här följer våra analyserade slutsatser.

I vår undersökning, med det underlag som legat till grund för vårt resultat, har vi kommit fram till att det är viktigt med en bra relation mellan pedagoger och föräldrar. Enligt vårt resultat, med den svarsfrekvens vi haft, anser 100 procent av pedagogerna att deras relation med föräldrarna är bra eller mycket bra. Samtidigt som 97 procent av föräldrarna anser detsamma. En väl fungerande relation kan överbrygga andra brister som kan finnas i föräldrasamverkan. Både Kari Pape (2003) och Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) skriver om vikten att skapa bra relationer mellan pedagoger och föräldrar. Olsson (1994) kom fram till i sin undersökning att ju tryggare relation föräldrar och pedagoger hade desto bättre fungerade samarbetet enligt föräldrarna. Redan på 60-70-talet poängterade man i *Barnstugeutredningen* att trygghetskänslan i verksamheten påverkas av hur god föräldrasamverkan man har.

I vår undersökning har vi tittat på hur föräldrar och pedagoger anser att informationen fungerar. Vi har sett brister i informationen på några ställen. Flera föräldrar uppger i enkäten att de inte har fått information om föräldraråd/styrelse och därför inte använt sig av detta forum. Vi har också sett brister i hur man informerar föräldrarna om läroplanen och delen om föräldrasamverkan. På vår aktuella förskola tror vi att det handlar om brist i rutiner då man har gått från att vara en traditionell förskola med småbarnsavdelningar och syskonavdelningar till att vara en åldershomogen förskola där pedagogerna följer barnen från att de börjar som små tills det är dags att börja förskoleklassen och de lämnar förskolan. Då pedagogerna endast har nyinskolningar var femte år (med några undantag av äldre barn som börjar på förskolan) tror vi att man saknar en rutin i vad och hur man ska informera om, bland annat läroplanen eftersom det blir så länge mellan gångerna man gör det. Det vi sett, som föräldrar mest tagit till sig information om, är förskolans öppettider. Detta tror vi beror på att det är grundläggande för att man ska få ihop familjens logistik, föräldrars arbetstider osv. Man måste veta när förskolan öppnar och stänger för att vardagen skall fungera. Föräldrarna är dock inte nöjda med att inte kunna påverka öppettiderna i någon större utsträckning.

Vi har också sett, med det underlag vi haft att utgå ifrån, att det är viktigt att föräldrar får ta del av förstahandsinformation och att pedagogerna hjälper föräldrarna att tolka och förstå informationen. En förälder kan få information om till exempel läroplanen och pedagogerna tror att de tagit del av den när de i själva verket inte förstått den. Men det kan också vara så att en förälder blir inbjuden att ta del av exempelvis utvärdering av verksamheten men inte känner sig direkt påverkad av denna och därför inte tar initiativ till att ta del av den.

I enkäten har vi delat upp läroplanstexten som handlar om föräldrasamverkan i sex kategorier. Pedagogernas svar på i vilken utsträckning de vill genomföra det som står i läroplanstexten om föräldrasamverkan säger att 100 procent av pedagogerna som svarat på enkäterna att de vill genomföra tre av kategorierna mycket bra. Resterande tre kategorier har fått något lägre betyg. När vi analyserar detta ser vi ett mönster, i de kategorier som fått 100 procent kan det fungera med en envägskommunikation från pedagogernas sida. Det handlar om att ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan, föra fortlöpande samtal om barnens trivsel och utveckling och att genomföra konstruktiva utvecklingssamtal. De kategorier som inte fått lika högt betyg kräver en tvåvägskommunikation. Det handlar om att ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen, beakta föräldrars synpunkter och att göra dem delaktiga i verksamheten. Det vi kan se är att pedagoger i full utsträckning vill genomföra det

som de själva kan påverka till fullo men de delar som de inte kan påverka fullt ut vill de inte i lika stor utsträckning eller är det kanske så att de vill men inte kan då det krävs ett samarbete?

Vi har i vår undersökning sett, av de som svarat på enkäterna, att både föräldrar och pedagoger vill att föräldrar ska vara med och påverka verksamheten. Föräldrarna vill dock vara med i högre grad än vad pedagogerna vill att de skall vara med. Pedagogerna vill alltså att föräldrarna skall påverka men i resultatet kan vi också utläsa att de inte tillåter dem att påverka. Viljan är större än möjligheterna att utföra en god föräldrasamverkan. Föräldrarna anser att de inte tillåts påverka i någon större utsträckning förutom när det gäller deras eget barns utvecklingsplan. Vi tolkar vårt resultat och de kommentarer vi fått från föräldrar att det i många fall handlar om att de inte vet hur de ska gå tillväga för att påverka verksamheten. Men också att många är nöjda med verksamheten som den är och därför inte har haft behov av att påverka. Vi har sett att så länge det inte finns några större problem har föräldrar inte något större behov av att utöva inflytande över verksamheten. Liknande resultat kom även Ylva Ståhle (1995) fram till i sin undersökning då hon såg att föräldrar hade ett mycket litet intresse i att vara med och planera verksamheten. De som trots allt ville vara med och planera var de som inte var helt nöjda.

Det vi bland annat har sett att föräldrar önskar mer inflytande över är barngruppens storlek, och här vill även pedagogerna att föräldrarna skall få ett större inflytande. I den här frågan står oftast föräldrar och pedagoger på samma sida och kämpar för mindre barngrupper vilket påverkar pedagogernas arbetssituation och barnens vistelsetid på förskolan till det bättre.

Vi kan i vår undersökning se att de pedagoger som svarat i undersökningen anser att de kan ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen men de anser samtidigt att de saknar kunskap och verktyg för att få dem delaktiga. Kanske är det så att pedagogerna anser att föräldrarna saknar kunskap och verktyg och de därför har svårt att mötas, de talar inte samma språk? Det kan också vara så att det saknas forum för när, var och hur man ska genomföra planeringen.

Både pedagoger och föräldrar har fått frågan hur bra de anser att arbetslaget genomför de olika delarna i läroplanen som berör föräldrasamverkan. Enligt vårt resultat, grundat på den svarsfrekvens vi haft att arbeta med, betygsätter föräldrarna pedagogernas arbete högre än vad de själva anser att de har kunskap och verktyg att genomföra det. Vi tolkar det som att pedagogerna har svårt att se sin egen betydelse för verksamheten. Kanske påverkar omkringliggande faktorer som hög arbetsbelastning med stora barngrupper och tidsbrist till att de känner sig otillräckliga? Kanske har de inte fått ta del av positiv respons från föräldrar och ledning?

Vi har tittat på vilka forum pedagoger och föräldrar använder sig av för att bedriva föräldrasamverkan. Vi kan se att pedagogerna i vår undersökning i större utsträckning än föräldrar använder sig av alla de olika forumen för att bedriva samverkan. Föräldrarna i undersökningen delgav dock att tamburen var det forum de använde sig mest av och pedagogerna använde sig i störst utsträckning av utvecklingssamtalen. Vår tolkning av detta är att tamburen är ett informellt forum och utvecklingssamtalen kan vara formellt med mallar och rutiner för hur de ska genomföras, vilket kan göra att föräldrarna i viss mån kan känna sig underlägsna. Pedagogerna använder sig i högre grad av sitt yrkesspråk och sin yrkeskunskap i utvecklingssamtalen och har där ett visst övertag över situationen.

Att föräldrasamverkan på vår aktuella förskola enligt vår undersökning inte fungerar optimalt kan bero på förskolans storlek. Lena Olsson (1994) fann i sin rapport att ju färre avdelningar förskolorna i hennes undersökning hade desto nöjdare var föräldrarna med samverkan.

De slutstater som vi har kommit fram till, med det underlag vi har analyserat, tyder på att det är viktigt att man som pedagog är tydlig gentemot föräldrarna vad det är man ska samverka om och varför. Men också vilken information som går fram och hur den mottas. Att man har forum där både föräldrar och pedagoger har tillfälle att samarbeta och samverka är också ett viktigt kriterie i en fungerande föräldrasamverkan.

10.1 Kan, vill och förstå

Syftet med denna undersökning är att titta på hur läroplanstexten angående föräldrasamverkan implementerats på vår aktuella förskola. Vi har sett tydliga bevis på att alla kategorierna *kan*, *vill* och *förstå* måste vara uppfyllda för att vi ska få en optimal föräldrasamverkan. På vår frågeställning om föräldrar och pedagoger har förståelse för vad som står i läroplanen har vi sett att det brister i delar av informationsflödet och i de praktiska rutiner och forum man har för att delge information. Vi har också sett att både föräldrar och pedagoger anser sig sakna kunskap och verktyg att tolka och förstå sin roll i föräldrasamverkan.

På frågeställningen som tar upp viljan från pedagogers och föräldrars håll att ha en fungerande föräldrasamverkan har vi sett att det finns en stark vilja från båda parter. Från föräldrars håll visas detta bland annat genom att de är villiga att lägga ner mycket tid på sitt barns förskola, men också att pedagoger och föräldrar i enkäterna svarat att de vill att föräldrarna ska påverka. Vi har i undersökningen sett att det är viktigt att viljan finns och är lika stark hos båda parter för att det ska bli en optimal föräldrasamverkan, men i slutändan kan det ändå fungera så länge viljan finns i någon utsträckning hos båda aktörer.

När det gäller frågeställningen om föräldrar och pedagoger har kunskap/redskap för att kunna genomföra en god samverkan anser pedagogerna att de i viss mån saknar verktyg för att få föräldrar delaktiga. Samtidigt har föräldrarna svårt att se sin egen roll i föräldrasamverkan. Även här kan det vara brist på forum och rutiner för att det ska bli en optimal föräldrasamverkan.

En slutsats vi kan dra om föräldrars medverkan i föräldrasamverkan på vår aktuella förskola är att de föräldrar som valt att delta i vår undersökning, vill vara med och påverka och de är villiga att lägga tiden till det, samtidigt som pedagogerna i undersökningen vill att föräldrarna ska vara med och påverka. Det vi kommit fram till som kan vara anledning till ett visst missnöje från både pedagoger och föräldrar tror vi som vi tidigare nämnt handlar om brist i informationsflödet, rutiner för när var och hur föräldrasamverkan ska bedrivas. Om man skulle åtgärda de svagheter som vi funnit i vår undersökning tror vi att det skulle kunna bli en optimal föräldrasamverkan på vår aktuella förskola då det finns många goda grunder att bygga vidare på, inte minst relationen/tilliten pedagoger och föräldrar emellan.

Vi har, som redogjorts tidigare i metodavsnittet, haft en väldigt liten svarsfrekvens. Detta kan göra att våra slutsatser inte är allmängiltiga för hela förskolan. En av tolkningarna vi kan göra av den låga svarsfrekvensen är att det skulle kunna vara så att stor personalomsättning många vikarier och stora barngrupper resulterar i brister i vissa delar. Det vi har sett är att på de avdelningar som enligt oss fungerar bra har svarsfrekvensen varit något högre från pedagogernas håll men inte från föräldrarna. Att föräldrarna inte svarat på dessa avdelningar

kan vara att så länge man är nöjd med verksamheten har man inget behov av att ändra något (Ståhle, 1995).

11. Diskussion

Vad är det då som påverkar när delen om föräldrasamverkan i läroplanen ska implementeras på den aktuella förskolan? Det är bland annat samhällsstrukturen och den syn på barn och lärande vi har idag. Men även på det sätt vi kommunicerar och förhåller oss till varandra i Sverige. Läroplanen som gäller idag ser barnen som nyfikna och kompetenta (lpfö 98). Man har nu mot tidigare styrdokument en större medvetenhet om vad barn vill lära sig och hur de lär. Man har också en större respekt och lyhördhet för barns egna initiativ. Barns och föräldrars inflytande har även ökat i och med den nya läroplanen (Skolverket, 2008).

Den barnsyn som präglar lpfö 98 bygger på sociokulturella tankar där barns utveckling och lärande sker i gemenskap med andra. Svensk läroplanshistoria har genom åren präglats av olika syn på samhället, kunskap, människor och barn detta påverkat av den rådande tidens diskurs. Vi har gått från ett jordbrukssamhälle till ett industrisamhälle till dagens informationssamhälle där vi ser barnen som medaktörer och världsmedborgare (Vallberg Roth, 2002). I de tidigare utredningar och dokument som föregår lpfö 98 exempelvis *Barnstugeutredningen* som gjordes under 60-70 talet, där man bland annat poängterade att en god föräldrasamverkan påverkar barnets trygghetskänsla i verksamheten. Efter denna gjorde socialstyrelsen en undersökning med hjälp av *Familjestödsutredningen* där man såg brister i föräldrasamverkan och förklarade den med att båda föräldrarna i större utsträckning jobbade heltid. De lade in om ett förslag att småbarnsföräldrar skulle få möjlighet till förkortad arbetstid. I *Pedagogiskt program för förskolan* (1987) tar man av vikten av föräldradeltagande och föräldrainsflytande. Föräldrar har rätt till information, delta och planera verksamheten. De menar också att det är viktigt för personalen att ha tydliga mål när det gäller föräldrasamarbetet. Många föräldrar i vår undersökning uppger att de inte riktigt vet vad som förväntas av dem när det gäller föräldrasamverkan. Kan det vara så att förskolan saknar lokala mål och riktlinjer för hur man vill bedriva föräldrasamverkan?

Hur läroplanen implementeras på förskolan beror på de personer som ska genomföra implementeringen, i vårt fall pedagoger. I vår aktuella undersökning där det handlar om föräldrasamverkan bygger det på att det finns två aktiva parter, föräldrar och pedagoger. Implementeringen påverkas av aktörernas tidigare erfarenheter och det samhälle de lever i (Jerlang, 2005). Tidigare forskning visar att förskolan och skolan spelar viktiga roller i det komplexa samspel som föräldrasamverkan är (Sommer, 2005). För att en god föräldrasamverkan ska komma till stånd underlättar det om aktörerna är insatta i varandras "spelplaner" det vill säga för pedagogernas del förskolans verksamhet, mål och riktlinjer och för föräldrarnas del familjens samvaro och omkringliggande relationer. Det är också viktigt att föräldrasamarbetet inte blir som Tallberg Broman (1998) beskriver ett socialpedagogiskt arbete där vuxenkontakten kommer i fokus. Pedagogerna i hennes undersökning är tveksamma till att lägga mycket tid på vuxensamarbete, vilket kan bli ett enbart socialt arbete. Det är ändå, enligt pedagogerna, barnen som ska stå i fokus.

I dagens samhälle har de flesta barn två yrkesverksamma föräldrar. I vår undersökning har vi sett att både föräldrar och pedagoger önskar att föräldrar ska påverka verksamheten i större utsträckning. I vår enkätundersökning har vi fått kommentarer som "Önskar det var mer" och "Jag önskar att föräldrarna skulle fightas lite mer för sina barns vardag!!" Vad är det som gör att de inte påverkar i större utsträckning? Vet föräldrarna vad som förväntas av dem i föräldrasamverkan och hur de kan påverka? I vår undersökning fick de just frågan om de vet vad som förväntas av dem. Resultatet på frågan visade att fler än hälften inte visste sin roll när

det gäller föräldrasamverkan. Hur kommer detta sig? Kan det vara så att det brister i informationsflödet? Har man lokala mål och riktlinjer för föräldrasamverkan och strategier för hur man vill få föräldrar delaktiga?

På vår aktuella förskola har man, som vi tidigare beskrivit i metoden, åldershomogena grupper vilket gör att pedagogerna följer barnen och endast var femte år tar emot nya barn, dock med undantag när större barn börjar på förskolan. Detta tror vi kan bidra till bristfällig information om föräldrasamverkan enligt läroplanen. Detta stöds även i vår undersökning där pedagogerna anser att de i större utsträckning har gett information än vad föräldrarna anser att de fått. Hur man tar emot information beror på vad man i egenskap av föräldrar tycker är viktigt. Med anledning av detta har föräldrarna i undersökningen uppgett att informationen om öppettider är bra. Att de anser detta kan bero på att det för ett fungerande familjeliv är viktigt att veta vilka tider barnen kan vara på förskolan. Endast 18 procent av föräldrarna i vår undersökning svarar att de tagit del av läroplanen i ganska mycket eller mycket stor utsträckning. Ingen av de tillfrågade pedagogerna tror att föräldrarna tagit del av läroplanen i någon större utsträckning. Med det här resultatet borde det vara av största vikt att skapa en ny rutin eller ett forum där man får föräldrarna medvetna om förväntningarna på dem i föräldrasamverkan och det uppdrag pedagogerna har att utföra. Detta är av yttersta vikt för att en implementering av läroplanen angående föräldrasamverkan skall ske fullt ut.

För att delen som berör föräldrasamverkan i läroplanen ska kunna implementeras handlar det om att ge och motta information. Men det handlar också om resurser, till exempel lokal, tid, kunskap och ekonomi. Av dessa kriterier är det tid som är den gemensamma faktorn enligt implementeringsteorin i vår undersökning. Tid måste finnas att disponeras hos båda aktörerna, pedagogerna är de som behöver ha kunskap och kunna förmedla den vilket endast är möjligt om föräldrarna har tid att ta emot den. Enligt vår undersökning är många föräldrar beredda att lägga relativt mycket tid för att få mer inflytande i förskolans verksamhet. När det gäller pedagogernas kunskap att tolka läroplanen är inte detta det enda kriteriet för att implementera delen om föräldrasamverkan. De måste även ha kunskap att kunna förmedla läroplanstexten till föräldrarna.

Enligt vårt resultat var viljan att ha och att ge inflytande stor när det gäller verksamheten. Föräldrarnas vilja att ha inflytande var dock något större än pedagogernas att ge inflytande. I Lena Olssons rapport (1994) ville nästan hälften av föräldrarna påverka verksamheten medan hälften av personalen inte inbjöd till detta. Även om kriterierna kan och förstå är uppfyllda blir det ingen god föräldrasamverkan om inte viljan finns hos båda parter. Även om föräldrarnas vilja är stor så måste kanske pedagogerna vilja mer? Det skulle kunna vara så att om viljan från pedagogerna är större kan det fungera ändå eftersom de alltid ser till barnets utveckling och lärande och har det som skäl för en fungerande föräldrasamverkan, detta ligger i deras uppdrag. Pedagogernas uppdrag är bland annat att genomföra det i läroplanen som gäller föräldrasamverkan. Vi har i vår undersökning tittat på i vilken utsträckning föräldrar tillåts utöva inflytande över verksamheten. Vi har i vårt resultat sett att mer än hälften av föräldrarna anser att de inte alls tillåts ha något inflytande. Samtidigt som mindre än hälften av pedagogerna tillåter föräldrarna att ha inflytande.

I vår undersökning har pedagogerna fått frågan i hur stor utsträckning de vill genomföra en samverkan enligt det som tas upp i läroplanen när det gäller föräldrasamverkan, de tre översta kategorierna, som är ge en bra introduktion, fortlöpande samtal om trivsel och konstruktiva utvecklingssamtal, svarar 100 procent av pedagogerna att de i mycket stor utsträckning vill genomföra. Samtidigt som de tre lägre kategorierna, som är påverka planering, beakta

föräldrars synpunkter och göra föräldrar delaktiga i utvärderingen, fick något lägre. Detta kan bero på att de tre första är områden där pedagogerna använder sin yrkesprofession på ett mer rutinmässigt sätt då det finns forum och tillvägagångssätt för detta på förskolan och det är något man gör relativt ofta.

Enligt vårt resultat där vi sammanställt pedagogernas svar på frågorna kan, vill och förstå gentemot läroplanstexten om föräldrasamverkan kan vi se att vill kategorin ligger överst och om pedagogerna har verktyg redskap ligger lägst (se figur 3 i resultatdelen). I och med att texten i sig är vagt utformad, en lagtext som är tolkningsbar med mål och strävans mål, och det är människor med olika erfarenheter och olika fokus som ska arbeta utifrån den gör att den praktiska tillämpningen ser olika ut. Läroplanen är ett politiskt dokument beslutat i regering och riksdag. Läroplanstexten går sedan vidare till nästa instans för att till slut hamna på förskolan och arbetslaget (se figur 2). I och med att läroplanen går igenom olika instanser innan den hamnar hos arbetslaget är det viktigt att man har en gemensam utarbetad strategi för hur man kommer att tillämpa läroplanen. Men som vi nämnt tidigare kommer den praktiska tillämpningen att påverkas av de sociala och ekonomiska förutsättningar som varje förskola har. Tallberg Broman (1998) fann i sin undersökning att det är personalens engagemang och förhållningssätt som är avgörande för hur föräldrasamverkan kommer att fungera. Hon kom i sin undersökning fram till att om besluten tagits på central eller kommunal nivå har de inte nått samma goda resultat som när de kommer från pedagogerna själva.

I de allmänna råden för förskolan står bland annat att det är viktigt att personalen tar hänsyn till föräldrars olika möjligheter att påverka och delta i förskolans verksamhet. Genom att ge möjlighet att påverka i olika former och i olika forum får man störst chans att få så många som möjligt engagerade. Det står även i allmänna råd att föräldrasamverkan är en grundläggande utgångspunkt för att få en väl fungerande verksamhet. Det är viktigt att föräldrasamarbetet bygger på respekt, ömsesidighet och öppenhet. Precis som Kari Pape (2003) skriver är det viktigt att ta tillvara föräldrars olikheter, samt att respektera föräldrars val. Vuxna vill att barnen ska umgås med respekt och det är därför viktigt att pedagoger och föräldrar också umgås på detta sätt och är goda förebilder. Ett bra föräldrasamarbete måste bygga på ömsesidig respekt och tillit till varandra. I vår undersökning svarar 97 procent av föräldrarna att de har ett bra eller mycket bra förhållande till pedagogerna medan 100 procent av pedagogerna anser sig ha en bra eller mycket bra relation till föräldrarna (se tabell 2 i resultatdelen). Även Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) skriver om vikten av att skapa en bra relation mellan pedagoger och föräldrar och att man som pedagog ser föräldrars olikheter, möjligheter och intresse i kontakten med förskolan. De poängterar vikten av att det finns en trygghet för föräldrar att lämna sina barn på förskolan. De skriver vidare att det finns olika sätt att interagera med föräldrar för att få ett bra samarbete med hemmet. Olsson (1994) fann i sin undersökning att ju tryggare personalen var i kontakten med föräldrarna desto bättre ansåg föräldrarna att samarbetet fungerade.

Vi har i vår undersökning tittat på olika forum som finns på den aktuella förskolan för att upprätthålla en god föräldrakontakt. Föräldrarna använder sig av den dagliga kontakten i hallen i störst utsträckning. 86 procent av föräldrarna använder detta forum i ganska stor eller i mycket stor utsträckning, motsvarande siffra för pedagogerna är 90 procent. Dock har forumet föräldramöte fått 100 procent på ganska mycket och mycket av pedagogerna medan det av föräldrar fått 75 procent. Av detta resultat kan man utläsa att pedagogerna i större utsträckning än föräldrarna använder sig av föräldramöte för att upprätthålla en god relation. Även utvecklingssamtal fick högt av båda parter av pedagoger 80 procent och föräldrar 64 procent. I Lena Olssons rapport (1994) var personalen nöjdare än föräldrarna när det gällde

samverkansaspekten. Hon fann i sin undersökning att 15 - 25 procent av föräldrarna tyckte att föräldramöten, information och samarbete mellan föräldrar och personal kunde förbättras. Att skillnaderna är stora i vår undersökning mellan pedagoger och föräldrar i forumen föräldramöte och utvecklingssamtal tror vi kan bero på att här befinner sig pedagogerna i ett forum som för dem är mer naturligt än för föräldrarna. Pedagogerna befinner sig på ”hemmaplan”. Det kan också vara så att pedagogerna anser att de genom dessa forum delger föräldrarna allt som har med barnen och verksamheten att göra. De har en klar bild av vad de vill förmedla men frågan är hur det tas emot av föräldrarna. Så länge informationen angående föräldrasamverkan i läroplanen inte når ut till föräldrarna bibehåller pedagogerna makten för hur denna del i lpfö 98 genomförs. Att föräldrarnas procent på dessa forum är lägre kan även bero på att man är olika människor med olika erfarenheter som på olika sätt bearbetar och tar emot information (Jerlang, 2005)

Enligt utvecklingspsykologin (Jerlang, 2005) har vi som pedagoger en viss syn på människor. Vår syn på omvärlden färgas av det samhälle vi lever i, den utbildning och de erfarenheter vi har. Detta kommer att påverka den relation vi har med föräldrarna. Figur 1 i vår bakgrundsdel föreställer en modell för utvecklingspsykologins olika delar som kan påverka i vårt fall föräldrasamverkan. Föräldrasamverkan påverkas av den människosyn och samhällssyn som föräldrar och pedagoger har. Den påverkas också av den pedagogik, mål och metoder som arbetslaget på förskolan har liksom av förskolans ramar, rutiner och samspel. Även föräldrars och pedagogers olika förutsättningar och syn på utveckling påverkar hur föräldrasamverkan fungerar i praktiken. Sommer (2005) tar upp några kritiska punkter som kan komma att påverka samverkan i förskoleverksamheten. De sex områden han tar upp rör familjens liv och dess relation till omvärlden. Familjens inre liv i form av exempelvis psykiska välbefinnande och tillgång till ett socialt nätverk påverkar i vilken utsträckning föräldrarna har tid och kraft att lägga på föräldrasamverkan i förskolan. Har man haft en dålig start på dagen tillsammans med sitt barn kommer detta antagligen att påverka den dagliga kontakten i tamburen när man lämnar sitt barn. Som Kari Pape (2003) påpekar är det minst konstruktiva vi kan göra som pedagoger att ge föräldrar dåligt samvete, det vi istället borde göra är som det står i läroplanen för förskolan, vara ett stöd till hemmet. Även Jensen och Jensen (2008) framhåller att lärarna ska samarbeta med föräldrarna och på så sätt vara ett stöd till familjerna och verka för barnets utveckling.

För att vi ska kunna ha en bra dialog är språket det viktigaste men även vår användning av kroppsspråket. Enligt den sociokulturella teorin bygger människan sin kunskap i kontakt med andra. Dysthe (2003) menar att detta är en grund till varför det är viktigt med en fungerande föräldrasamverkan, det är i interaktionen med varandra som både pedagoger och föräldrar utvecklas och får nya kunskaper vilket i förlängningen även gynnar barnen. Williams m.fl. (2000) har funnit i sin forskning att kollektiva prestationer är överlägsna individuella. De menar att man genom samarbete lämnar gamla sätt att lösa uppgifter och istället utvecklar nya sätt som för lärandet framåt. När man som förälder interagerar, har en dialog, i bland annat tamburen med en pedagog kan det vara så att man inte är mottaglig för det som sägs på grund av exempelvis känslor och tidigare erfarenheter. Det skulle kunna vara så att om man varit mer mottaglig skulle man kunna komma vidare i sitt barns utveckling, genom att ta i beaktande pedagogens kunskap om barnet. Jensen och Jensen (2008) anser att samarbete med föräldrar är en gemensam process där aktörerna genom samtal och gemensamma överenskommelser är beredda på att justera sitt beteende och sina handlingar i relation med barnet. Dysthe (2003) menar att när man interagerar med andra gör man sina tankar tillgängliga för andra att fundera kring. När föräldrar och pedagoger kommunicerar läser man

in och tolkar det man hör men man tolkar även det som förblir osagt, den tysta kommunikationen eller kroppsspråket.

I vår undersökning fann vi att 67 procent av föräldrarna vill ha ganska mycket eller mycket inflytande i förskolans pedagogiska verksamhet samtidigt som 80 procent av pedagogerna vill ha detsamma. I vår tidigare forskning fann Johansson (1993) att hälften av förskollärarna ville samplanera med föräldrarna. Andra hälften svarade att de inte ville ha samplanering i någon större utsträckning. Enligt vad Ylva Ståhle (1995) i sin undersökning kom fram till hade föräldrarna väldigt lite intresse av att vara med och planera verksamheten. De som trots allt ville vara med och planera var de som inte var helt nöjda. Hon såg också ett samband mellan föräldrars medverkan och pedagogernas attityd till denna. Om personalen är positiva till föräldrasamverkan förekom denna medverkan i större utsträckning från föräldrarnas sida. Lena Olsson (1994) såg i sin undersökning att föräldrarna var intresserade i större utsträckning av ett samarbete, hon kunde i sitt resultat se en viss ovilja från pedagogernas sida när det gäller föräldrars påverkan i verksamheten. När Tallberg Bromans rapport kom ut 1998 var det extra aktuellt att prata om föräldrainflytande då vår första läroplan, lpfö 98, kom ut. De intervjuade pedagogerna i rapporten var alla tveksamma till ett utökat föräldrainflytande detta på grund av de varierande förutsättningar föräldrar har beroende bland annat på olika utbildning och ekonomiska resurser. I nutida forskning av Jensen och Jensen (2008) anser de att för att få ett så bra utbyte som möjligt av tiden i förskolan krävs ett gott samarbete. Det viktigaste i föräldrasamarbete enligt författarna är att arbeta kring barnets lärande, trivsel och utveckling vilket går helt i linje med vår läroplan, lpfö 98. De menar vidare att det är viktigt att föräldrar inte bara ställer krav i samarbetet utan även aktivt deltar och tar ansvar och på så sätt får inflytande.

I skolverkets rapport *Tio år efter förskolereformen* (2008) skriver man att man sett genom flera utvärderingar att reformer inom utbildningsområdet behöver tid för att komma igång. Inom skola och förskola tar det ofta 10-15 år innan man kan se ett resultat av reformen i praktiken. Man gjorde en nationell utvärdering av lpfö 98 efter fem år och redan då kunde man se att reformen fått ett starkt genomslag. En orsak till det snabba genomslaget kan ha varit att den var mycket efterlängtd av både ledningsansvariga, rektorer och pedagogiskt verksam personal. En annan orsak kan ha varit att den fångade upp utvecklingstendenser som rådde och nu gjorde dem till en norm på alla förskolor. Den uppfattades av många som att den satte ord på det arbete som redan bedrevs på förskolorna. Denna tidiga utvärdering visade att lpfö 98 bidragit till ökad status hos förskolorna och även fungerat som ett stöd åt pedagogerna. Enligt rapporten ser man att läroplanen fått en allt större betydelse för verksamheten. Den har blivit en naturlig del i hela verksamheten som ligger till grund för allt man gör. Rapporten visar även att tyngden på förskolans uppdrag har förskjutits från att som tidigare mest byggts på omsorg och fostran och nu istället fått en tyngre betoning på lärande och på så sätt blivit mer en förberedelse till skolan (Skolverket, 2008). Det är detta den regering vi har idag utgår ifrån när de vill göra förskolan mer inriktad på siffror och bokstäver med hjälp av leken. En ny läroplan är under utformning med hjälp av pedagogiska experter. Detta kunde man läsa i en artikel av Olle Lönnaeus i *Sydsvenskan* i mars 2008.

Inge Johansson (1993) tar upp frågan med föräldrarna om hur verksamheten ska bedrivas, majoriteten av föräldrarna lägger huvudansvaret på pedagogerna denna fördelning var båda parter mest nöjda med. Även i vår undersökning syns dessa tendenser. De kommentarer vi fått är: "Eftersom jag är nöjd med hur saker och ting fungerar känner jag inget behov av större inflytande i dagsläget. Och har aldrig känt det heller." och "Jag har ingen kunskap det överlåter jag åt personalen som är utbildade inom detta område". Den slutsats man skulle

kunna dra av detta är att så länge det inte är några större problem har man som förälder inte behov av ytterligare inflytande.

Som pedagoger har vi gentemot föräldrar en maktposition, vi har vår yrkeskompetens och det uppdrag vi ska genomföra. Jensen och Jensen (2008) anser att pedagoger i och med sitt maktövertag har ett större ansvar för relationens kvalitet, vilket bland annat innebär att se till att dialogen är respektfull och jämlik. Vi har i vår undersökning tittat på några olika forum där vi undersökt i vilken utsträckning föräldrar och pedagoger känner att de får sin röst hörd och där de känner sig trygga. Föräldrar delgav i vår undersökning att dagliga kontakten i tamburen var det forum som de använde sig mest av för att upprätthålla en föräldrasamverkan, medan pedagogerna i störst utsträckning använder sig av utvecklingssamtal. Kontakten i tamburen är ett mer informellt forum samtidigt som utvecklingssamtalssituationen är i allra högsta grad formell. Att pedagogerna använder sig av utvecklingssamtalen kan vara för att de här använder sig i större utsträckning av sin yrkeskunskap och på så vis har ett övertag i situationen. Samtidigt är tamburkontakten mer jämlik vilket kan göra att föräldrar känner sig mer trygga här. Med den kunskapen pedagogerna har är det viktigt att de inte missbrukar makten denna ger. Som Liedman (2004) skriver man kan antingen använda kunskap som ett medel att förstöra eller ett medel för att bygga upp.

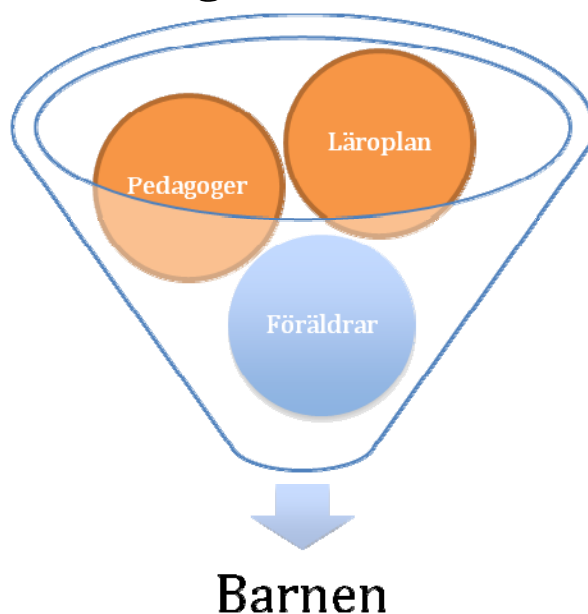
11.1 Sammanfattning

Tanken till detta arbete har formats hos oss i egenskap av föräldrar till barn på förskolan där vi känt att de olika aktörernas förväntningar inte alltid möts. Vi hoppas med denna uppsats kunna se var eventuella missförstånd finns och kanske kunna se hur dessa skulle kunna undvikas.

Att ha en grundtrygghet i sin relation pedagoger och föräldrar emellan och skapa tillfällen där det för båda parter känns givande att genomföra föräldrasamverkan för barnens bästa, är förutsättningar som krävs för att det ska finnas en grund för en god samverkan. Vidare är det viktigt att man som pedagog och förälder förstår varför man ska bedriva föräldrasamverkan och att det finns en vilja från båda parter. Samtidigt är en av förutsättningarna att pedagogerna har kunskap när det gäller att tolka läroplanen men också att de med de förutsättningar de har gör det bästa möjliga av situationen eftersom det ingår i deras uppdrag att bedriva föräldrasamverkan. Att visa ömsesidig respekt för varandras kunskap om barnen är också en stor del i en fungerande föräldrasamverkan, föräldrarna är experter på sitt barn men pedagogerna är experter på barnet i gruppen.

Avslutningsvis har vi i vår undersökning sett att implementeringsteorins frågor *kan*, *vill* och *förstå* är centrala begrepp som måste vara uppfyllda från båda håll för att få en optimal föräldrasamverkan. Det går att ha upprätthålla en fungerande föräldrasamverkan även om det brister i någon del så länge alla finns representerade i någon mån hos båda parter.

12. Fortsatt forskning

I vår fortsatta forskning skulle vi vilja rikta oss ett steg längre, hur föräldrasamverkan kan påverka barnen i förlängningen. När man som pedagog och förälder möts i olika forum är det som vi tagit upp tidigare viktigt med ömsesidig respekt. Som Williams m.fl. (2000) tar upp är det viktigt att föräldrar och pedagoger kan samarbeta. Om vi förväntar oss ett gott samarbete barnen emellan är det viktigt att vi vuxna kan vara bra förebilder. Likaså om föräldrarna känner sig trygga att lämna sitt barn till pedagogerna på förskolan känner sig också barnen trygga att bli lämnade. Därför är den dagliga kontakten viktig då det är här barnet iakttar och tar intryck av de vuxnas interaktion.

Jensen och Jensen (2008) beskriver föräldrasamarbete som en tredelad enhet, läraren som yrkesperson – relation – förälder. Vi skulle vilja lägga till en fjärde del – relation – förälder och barn. Då vi anser att föräldrasamverkan i allra högsta grad påverkar barnet i förlängningen.

Vår fortsatta forskning skulle kunna handla om den direkta påverkan på barnet som föräldrasamverkan innebär.

13. Litteratur

Böcker

- Bergström, G. Boréus, K (2000) *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Dysthe, Olga (2003) *Dialog samspel och lärande* Lund: Studentlitteratur
- Gilje, N, Grimen, H (2006) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar* (S. Andersson, översättning) Uddevalla: Daidalos AB
- Jensen, Elsebeth, Jensen, Helle (2008) *Professionellt föräldrasamarbete* Stockholm: Liber AB
- Jerlang, Espen (2005) *Utvecklingspsykologiska teorier* Stockholm: Liber AB
- Lenz-Taguchi, Hillevi (2003) *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS Förlag
- Liedman, Sven-Eric (2004) *Ett oändligt äventyr* Viborg: Albert Bonniers förlag
- Läraryrket (2004) *Lärarens Handbok*, Läraryrket, Solna
- Pape, Kari (2001) *Social kompetens i förskolan - att bygga broar mellan teori och praktik*, Stockholm: Liber AB
- Pramling Samuelsson, Ingrid och Sheridan, Sonja (1999) *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan* Lund: Studentlitteratur
- Rothstein, Bo (2001) *Politik som organisation – förvaltningspolitikens grundproblem* Stockholm: SNS Förlag
- Sommer, Dion (2005) *Barndomspsykologi* Malmö: Runa Förlag
- Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* Lund: Studentlitteratur
- Vallberg Roth, Ann-Christine (2002) *De yngre barnens läroplanshistoria* Lund: Studentlitteratur
- Williams, Pia, Sheridan, Sonja, Pramling Samuelsson, Ingrid (2000) *Barns samlärande – en forskningsöversikt* Skolverket

Rapporter

- Johansson, Inge (2003) *Barnomsorg som resultatenheter*, Stockholm: Tryckgruppen AB
- Olsson, Lena (1993) *Två perspektiv på förskolan – en studie av hur föräldrar och personal bedömer kvalitet och samverkan* Stockholms socialtjänsts Forsknings- och Utvecklingsbyrå, FoU-rapport 1993:5
- Ståhle, Ylva (1995) *Insyn eller medverkan?* Stockholms socialtjänsts Forsknings- och Utvecklingsbyrå, FoU-rapport, 1995:6
- Tallberg Broman, Ingegerd (1998) *Det är ändå vi som är pedagoger* IPD, Lärarhögskolan Malmö. RAPP 85:646

Offentligt tryck

Socialstyrelsen (1987) *Pedagogiskt program för förskolan* Stockholm: Socialstyrelsen

SOU 1981:25. *Familjestödutredningen* Stockholm: Socialdepartementet

SOU 1972:26. *Förskolan* (Del 1) Stockholm: Socialdepartementet

Skolverket (2006) *Läroplan för förskolan lpfö 98* Ödeshög: Fritzes

Skolverket (2005) *Allmänna råd och kommentarer – Kvalitet i förskolan* Stockholm: Fritzes

Skolverket (2008) *Tio år efter förskolereformen - nationell utvärdering av förskolan*

Rapport 318

Internet

www.socialisten.nu

www.skolverket.se

www.sydsvenskan.se

14. Bilaga 1

14.1 Enkätresultat

Föräldrar

1. Har du tagit del av information om följande på ditt barns förskola?

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I ganska stor utsträckning 3	I mycket stor utsträckning 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	2	3	19	12	0
Val av mat	7	14	10	4	1
Öppettider	3	4	6	23	0
Pedagogiska verksamheten	2	5	19	10	0
Ditt barns utvecklingsplan	1	9	13	12	1
Personalens sammansättning	3	9	16	8	0
Barngruppens storlek	3	8	16	9	0
Organisering	5	17	10	3	1
Annat	0	0	0	0	36

2. Hur stort inflytande *vill* du ha på ditt barns förskola när det gäller följande?

	Inget inflytande 1	Lite inflytande 2	Ganska mycket inflytande 3	Mycket inflytande 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	1	15	13	4	3
Val av mat	2	11	16	5	2
Öppettider	0	9	16	9	2
Pedagogiska verksamheten	0	11	14	9	2
Ditt barns utvecklingsplan	0	5	8	21	2
Personalens sammansättning	1	8	12	12	2
Barngruppens storlek	0	4	12	17	2
Organisering	3	14	12	4	3
Annat	0	0	0	0	36

3. I hur stor utsträckning *tillåts* du att påverka verksamheten på förskolan när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	15	14	5	0	2
Val av mat	19	11	3	1	3
Öppettider	20	12	0	4	0
Pedagogiska verksamheten	11	16	4	2	3
Ditt barns utvecklingsplan	5	8	15	6	2
Personalens sammansättning	23	11	1	0	1
Barngruppens storlek	27	4	2	1	2
Organisering	22	9	2	0	3
Annat	0	0	0	0	36

4. I hur stor utsträckning påverkar du ditt barns förskola när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	24	9	1	0	2
Val av mat	22	12	0	0	2
Öppettider	23	8	3	0	2
Pedagogiska verksamheten	23	9	1	1	2
Ditt barns utvecklingsplan	10	13	9	2	2
Personalens sammansättning	26	6	1	0	3
Barngruppens storlek	27	7	2	0	0
Organisering	27	6	0	0	3
Annat	0	0	0	0	36

5. Har du tagit del av Läroplanen för förskolan när det gäller avsnitten om föräldrasamverkan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	9	19	4	2	2

6. I vilken utsträckning använder ni er av följande situationer för att upprätthålla en föräldra- pedagogsamverkan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
Dagliga kontakten i tamburen	1	4	16	15	0
Föräldramöte	0	9	15	12	0
Utvecklingssamtal	0	10	10	13	3
Genom föräldraråd/styrelse	13	15	4	3	1
Annat:	0	0	0	0	36

7. Hur känns din relation/tillit till följande?

	dålig 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4	Inget svar
Pedagogerna	0	1	11	23	1
Verksamheten i stort	0	3	25	7	1
Föräldraråd/styrelse	1	7	18	4	6
Rektor	2	9	19	4	2
Annat:					36

8. Hur bra tycker du att arbetslaget är på följande?

	dåligt 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4	Inget svar
Ge dig och ditt barn en god introduktion i förskolan	2	1	13	19	1
Föra fortlöpande samtal med dig angående ditt barns trivsel och utveckling	0	5	12	18	1
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	1	6	9	18	2
Ge dig möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	3	8	19	4	2
Beakta dina synpunkter angående verksamheten	0	9	17	8	2
Göra dig delaktig i utvärderingen av verksamheten	1	14	13	6	2
Annat					36

9. I läroplanen för förskolan finns följande delar i avsnittet som behandlar föräldrasamverkan. Hur viktiga anser du att dessa delar är för en fungerande föräldrasamverkan?

	inte viktigt 1	mindre viktigt 2	viktigt 3	mycket viktigt 4	Inget svar
Ge dig och ditt barn en god introduktion i förskolan	0	1	10	23	2
Föra fortlöpande samtal med dig angående ditt barns trivsel och utveckling	0	0	5	29	2
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	2	11	21	2
Ge dig möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	2	9	14	10	1
Beakta dina synpunkter angående verksamheten	0	5	16	13	2
Göra dig delaktig i utvärderingen av verksamheten	1	11	12	10	2
Annat					36

10. Vet du som förälder vad som förväntas av dig när det gäller föräldrasamverkan på förskolan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	8	16	8	1	3

11. I vilken utsträckning tror du att föräldrasamverkan påverkar ditt barns vardag på förskolan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	0	7	22	4	3

12. I hur stor utsträckning har du kunskap/redskap att medverka i den pedagogiska planeringen på förskolan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	3	20	10	2	1

13. Hur mycket tid är du beredd på att lägga på ditt barns förskola för att få mer inflytande i verksamheten?

	Inget	1-2 timmar per vecka	3-5 timmar per vecka	1-2 timmar per månad	3-5 timmar per månad	1-2 timmar per termin	3-5 timmar per termin	Inget svar
	2	8	3	9	4	3	6	1

14. Kön

	Kvinna	Man	Inget svar
	25	9	2

15. Antal barn inom skola och förskola?

	1	2	3	4	5	Inget svar
	8	21	3	0	0	4

Kommentarer

Fråga 1:

- Många av punkterna informeras man om vid föräldramötena som är 1 gång per termin, eller när barnet börjar på förskolan.
- Mindre grupper
- Jag känner definitivt att jag har den information jag behöver.
- Val av mat, i form av att det sitter en veckomatsedel i entrén. Har ej haft möjlighet att påverka *vilken* maträtt som ska serveras.

Fråga 2:

- Jag vet inte vad organisering är.
- Mindre grupper!
- Eftersom jag är nöjd med hur saker och ting fungerar känner jag inget behov av större inflytande i dagsläget, och har aldrig känt det heller. Vad gäller personaltäthet/gruppens storlek så känns det ju tyvärr inte som att man har något inflytande alls...

Fråga 3:

- Har inte försökt påverka, vet därför ej om vi skulle tillåtas göra det. Dock ett minus för att barnen trots inlämnat schema och lovande om öppettider 6-18, flyttas runt till andra avdelningar om det är få barn kvar...
- Jag har inte testat så det mesta så svaret är "vet inte" på de jag inte fyllt i.
- Svårt att veta vad man tillåts, då jag ej prövat att påverka flera av valen.
- Det är möjligt att jag tillåts påverka men i så fall vet jag inte *hur* jag ska göra.
- Val av mat svår att svara på samt personalens sammansättning.

- Det hade varit bra med ett svarsalternativ –Vet ej. Detta eftersom man inte kommit i kontakt med frågeställningen om man tillåts påverka vissa delar i verksamheten. Jag har svarat vad jag *tror* att jag tillåts svara.
- Jag har inte en aning om huruvida det skulle vara möjligt att påverka saker och ting eftersom jag aldrig haft anledning att försöka ändra på något. Personalens sammansättning är för övrigt BRA, det är mer antal vuxna per barn man skulle önskat öka.

Fråga 4:

- Önskar att det var mer!
- Man vet inte vad man har möjlighet att påverka. Allt är ju väldigt pengastyrt.
- Har gett upp. Känner inte att man lyssnar.

Fråga 5:

- Har ej fått se läroplanen, borde vara ”obligatoriskt” att föräldrarna får läsa denna i ett tidigt stadie.

Fråga 6:

- Har nyss börjat X har än inte varit på några möten eller samtal. (saknar ruta för ingen åsikt)
- Om ett föräldramöte/utvecklingssamtal per termin är lite eller mycket är väl olika för olika personer, jag tycker att det räcker.
- Har ej kommit i kontakt med utvecklingssamtal än. Sonen har varit på förskolan i 4 månader totalt.
- Har gett upp. Känner inte att man lyssnar. Har suttit i föräldrarådet i flera år med första barnet men inte nu med andra.

Fråga 7:

- Har ej haft kontakt med föräldraråd/styrelse.
- Har ingen kontakt med föräldraråd/styrelse
- Stor personalomsättning gör att en relation till pedagogerna inte hinner att skapas.

Fråga 8:

- Har nyss börjat X har än inte varit på några möten eller samtal.
- Jag vet inte vilka som ingår i arbetslaget, jag svarar bara för de jag träffat.
- En del val blir antaganden, svaret ”vet ej” borde varit med.

Fråga 9:

- Ja, det är viktigt eftersom jag är så smart – men de är ändå experterna och de vet vad de gör – så idet här fallet är det inte så viktigt.

Fråga 10:

Fråga 11:

- Det beror ju på hur mycket det skiljer sig mellan föräldrarnas vanor och förskolans... I vårt fall känns det bra som det är..
- Vet ej

Fråga 12:

- Jobbat inom skola i 15 år.

- Jag har ingen kunskap, det överlåter jag till personalen som är utbildade inom detta område. Dock har jag möjlighet att påverka då jag är med i föräldrårådet.
- Jag är ju ändå lärare och har åtminstone tillgång till språket och känner igen "världen" i skolan och vissa diskussioner.

Fråga 13

- Jag är insatt i denna verksamhet eftersom jag själv arbetar inom förskolan. Känner att jag har inflytande som det är nu.
- Hade det funnits större möjlighet att träffa ordinarie personal vid lämnande/hämtande hade det varit mycket bättre.
- Föräldramöte och utvecklingssamtal

EXTRA KOMMENTARER:

Om man är missnöjd med saker och ting vad gäller något så viktigt som ens barns dagis- då är ju föräldrainflytande något livsviktigt. Som det är nu känner vi inget behov av att veta allt eller ha mycket inflytande, tilltron till personalen är så stor att vi överlämnar våra barn nöjda och lugna. Skulle den tilltron inte finnas, då blir det en helt annan sak.

15. Bilaga 2

15.1 Enkätresultat

Pedagoger

1. I vilken utsträckning har du informerat föräldrarna om följande?

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I ganska stor utsträckning 3	I mycket stor utsträckning 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	0	1	2	7	0
Val av mat	1	4	4	1	0
Öppettider	0	0	2	8	0
Pedagogiska verksamheten	0	0	3	7	0
Ditt barns utvecklingsplan	0	0	3	7	0
Personalens sammansättning	0	1	3	6	0
Barngruppens storlek	1	1	1	7	0
Organisering	1	4	4	1	0
Annat					10

2. Hur stort inflytande vill du att föräldrarna ska ha på förskolan när det gäller följande?

	Inget inflytande 1	Lite inflytande 2	Ganska mycket inflytande 3	Mycket inflytande 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	0	6	4	0	0
Val av mat	2	2	5	1	0
Öppettider	3	3	3	1	0
Pedagogiska verksamheten	0	2	7	1	0
Ditt barns utvecklingsplan	0	1	3	6	0
Personalens sammansättning	4	5	0	1	0
Barngruppens storlek	0	0	2	8	0
Organisering	0	7	1	1	1
Annat					10

3. I hur stor utsträckning tillåter du föräldrarna ha inflytande i förskolan när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	1	6	2	1	0
Val av mat	3	5	1	1	0
Öppettider	4	1	3	1	1
Pedagogiska verksamheten	0	4	4	2	0
Ditt barns utvecklingsplan	0	0	4	6	0
Personalens sammansättning	5	2	1	1	1
Barngruppens storlek	3	3	2	1	1
Organisering	3	4	1	1	1
Annat					10

4. I hur stor utsträckning anser du att föräldrarna påverkar förskolan när det gäller följande?

	inte alls 1	lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
Dagliga rutiner tex. tider för måltider, tider för utevistelser	1	9	0	0	0
Val av mat	6	4	0	0	0
Öppettider	3	2	3	2	0
Pedagogiska verksamheten	0	8	1	1	0
Ditt barns utvecklingsplan	0	2	6	2	0
Personalens sammansättning	8	1	0	1	0
Barngruppens storlek	6	3	0	1	0
Organisering	8	1	0	1	0
Annat					10

5. I hur stor utsträckning tror du att föräldrarna har tagit del av läroplanen för förskolan. När det gäller avsnitten om föräldrarnas samverkan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	1	9	0	0	0

6. I vilken utsträckning använder du dig av följande situationer för att upprätthålla en pedagog-föräldrasamverkan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
Dagliga kontakten i tamburen	0	1	3	6	0
Föräldramöte	0	0	5	5	0
Utvecklingssamtal	0	1	1	7	1
Genom föräldraråd/styrelse	2	1	5	1	1
Annat:					10

7. Hur känns din relation/tillit till följande?

	dålig 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4	Inget svar
Föräldrarna	0	0	3	7	0
Föräldraråd/styrelse	1	1	5	3	0
Närmsta chef	0	0	8	1	1
Rektor	0	0	8	2	0
Annat:					10

8. Hur bra anser du att du *kan* genomföra följande?

	dåligt 1	mindre bra 2	bra 3	mycket bra 4	Inget svar
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	0	8	2	0
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	0	5	5	0
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	0	8	2	0
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	1	3	6	0	0
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	0	9	1	0
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	1	5	4	0	0
Annat					10

9. I hur stor utsträckning *vill* du genomföra följande?

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I ganska stor utsträckning 3	I mycket stor utsträckning 4	Inget svar
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	0	0	10	0
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	0	0	1	0
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	0	0	10	0
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	0	1	5	4	0
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	1	5	4	0
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	0	1	5	4	0
Annat					10

10. I hur stor utsträckning har du fått verktyg och kunskap om hur du på bästa sätt kan genomföra följande?

	Inte alls 1	Ganska lite 2	Ganska mycket 3	Mycket 4	Inget svar
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	2	5	2	1
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	3	3	3	1
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	3	4	2	1
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	0	6	2	1	1
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	4	3	2	1
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	1	6	2	0	1
Annat					10

11. Hur viktiga anser du att dessa delar är för en fungerande föräldrasamverkan?

	Inte alls 1	Ganska lite 2	Ganska mycket 3	Mycket 4	Inget svar
Ge barn och föräldrar en god introduktion i förskolan	0	0	0	10	0
Föra fortlöpande samtal med föräldrar angående deras barn och dess trivsel och utveckling.	0	0	0	10	0
Genomföra konstruktiva utvecklingssamtal	0	0	1	9	0
Ge föräldrar möjlighet att påverka den pedagogiska planeringen	0	2	4	4	0
Beakta föräldrars synpunkter angående verksamheten	0	2	2	6	0
Göra föräldrar delaktiga i utvärderingen av verksamheten	0	1	5	4	0
Annat					10

12. I hur stor utsträckning anser du att föräldrarna har kunskap/redskap att medverka i den pedagogiska planeringen på förskolan?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	0	8	2	0	0

13. I vilken utsträckning anser du att föräldrasamverkan påverkar barngruppen?

	inte alls 1	ganska lite 2	ganska mycket 3	mycket 4	Inget svar
	0	2	1	7	0

14. Kön

	Kvinna	Man	Inget svar
	10	0	0

15. Vilken utbildning har du?

	Barnskötarutbildning	Förskolläraryt utbildning	Inget svar
	4	6	0

16. Hur länge har du arbetat inom barnomsorgen?

	1-5år	6-10 år	11-15 år 3	16-20 år	21-25 år	26-30 år	31-35 år
	5	1	0	1	1	1	1

Kommentarer:

Fråga 1:

Fråga 2:

- Det kvittar mig om föräldrarna påverkar val av mat. Vi har ju inte pedagogiska måltider längre...

Fråga 3:

- Vi inbjuder alltid föräldrarna att vara med och påverka allt som finns inom verksamheten, allt sker givetvis genom dialog där man kan bolla för och nackdelar. Sen att dem inte alltid tar chansen är en annan fråga. Öppettider – har inte vi med att göra egentligen, vi måste se till att vi är tillräcklig många pedagoger under hela dagen – en fråga om hur många timmar som tinns tillgängliga helt enkelt. Personalsammansättning, storlek, organisering är för mig en rektorsfråga.

Fråga 4:

- Jag önskar att föräldrarna skulle fightas lite mer för sina barns vardag!!

Fråga 5:

- Vi har en läroplan i tamburen – har aldrig sett att någon läser i den.

Fråga 6

- Föräldramöte + samtal är 1 gång per termin om inte något specifikt inträffar.
- Daglig kontakt men inte i tamburen. Vi vill att föräldrarna ska ta ett steg längre in på avdelningen.

Fråga 7

- Min närmaste chef och rektor är samma person.

Fråga 8

- Allt är en fråga om förutsättningar om vi är tillräckligt med personal, hur sin barngrupp är, om man får ut barnfri tid etc.

Fråga 9:

Fråga 10:

- Mycket har man lärt sig genom sina erfarenheter.

Fråga 11:

Fråga 12:

Fråga 13:

- Trygga föräldrar ger trygga barn

EXTRA KOMMENTARER:

Allmänt om enkäten så var den svår att förstå. Det är lätt att misstolka frågorna eller att vi som svarat lägger olika förklaringar i påståendena. Det var svårt att förstå vad ni menade och påståendena var otydliga.